

ОСВІТНІЙ ПРОСТІР

ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ ВІСНИК НМЦ ПТО У ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

*1 вересня-
День знань!*

Зі святом!

Видається з 2008 р.

Випуск № 3, 2017 р.

Методичний супровід

Чайка О.А. Підготовка майбутніх фахівців в умовах євроінтеграції	4
Короп Т.С. Робота школи педагогічної майстерності з впровадження медіаосвіти – шлях до розвитку особистості учня	6
Ярина О.Ю. Організаційні форми і структура курсового підвищення кваліфікації	9
Пазич І.О. Методичні рекомендації до застосування активних та інтерактивних методів на уроках виробничого навчання з професії «Електрогазозварник»	12
Дмитренко Т.В., Швецова В.А. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі професійно-технічних навчальних закладів	15
Ромашко О.С. Розвиток психолого-педагогічної компетентності у системі неперервної педагогічної освіти	19

Загальноосвітня підготовка

Шаповал О.О. Популяризація досвіду роботи викладача у пресі та інтернет-ресурсах	22
Гайтан Л.В. Формування життєво важливих компетенцій на уроках фізики	24
Бондаренко Т.А. Ми уміємо не тільки працювати, а й відпочивати	27
Давидова Р.О. Бінарні уроки фізики та спеціальних предметів як одна з форм якісної підготовки робітничих кадрів	29
Росенко О.В. Впровадження інноваційних технологій у навчальний процес при підготовці кваліфікованих робітників	32

Охорона праці

Гулій С.І. Питання охорони праці - важлива складова навчально-виховного процесу в ПТНЗ	34
---	----

Професійна підготовка

Лісна І.В. Використання творчих вправ для формування пізнавального інтересу та підвищення зацікавленості учнів до вивчення предмета «Обладнання та технології зварювальних робіт»	38
--	----

Виховний простір

Прокопенко Л.В. Моя Полтавщина	43
Кругліковська Н.А. Моя Полтавщина, ти благословенна минулим і майбутнім у віках... (Сценарій виховного заходу)	46
Мазур Т.Б. Полтава відома і невідома	52
Марчук І.П. Методична розробка виховного заходу на тему: «БЕРЕГИНІ АВТОСВІТУ» (до Дня автомобіліста)	56
Овчар А.С. Вікторина: «Я люблю свою Полтавщину»	61

Поетична сторінка	62
-------------------	----

Наші вітання	64
--------------	----

Пам'ятні дати	65
---------------	----

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

*Чайка Оксана
Анатоліївна,
директор
НМЦ ПТО у
Полтавській
області*

Шановні
колеги!

Ви відкриваєте нашим учням навколишній світ., торуєте разом з ними шлях у майбутню професію. Викладачі, майстри виробничого навчання, вихователі учнівських гуртожитків, саме Ви дбайливим і трепетним ставленням до вразливих юних характерів загартовуєте в них справжніх фахівців і громадян. Ваша невтомна праця, мудрість і знання, прагнення передавати молоді неоціненний скарб духовності є неоціненними. Ви допомагаєте учням дорослішати і змінюєте на краще їх життя і майбутнє нашої країни.

Користуючись нагодою, щиро вітаю Вас з початком нового навчального року, з Днем знань! Бажаю відчуття повноти і неповторності життя, здоров'я, невичерпних творчих сил, натхнення, щастя і довгої людської пам'яті. Хай завжди щедрою на сходи буде освітянська нива, а в усіх Ваших починаннях супутниками будуть успіх і удача!

Традиційно кожен новий навчальний рік починається серпневими конференціями педагогічних працівників. Україна, чітко визначивши орієнтир на входження в освітній простір Європи, здійснює модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог. Тому серпнева конференція 2017 року на Полтавщині визначила стратегічні пріоритети розвитку освіти області, шляхи їх реалізації, скерувала педагогічну спільноту до реалізації ціннісних пріоритетів особистості, суспільства, держави, регіону на засадах європейських

вимірів якості освіти.

Розпочинаємо новий навчальний рік ми з усвідомлення, що освіта України стала на шлях реформування. Звісно, не все так просто, і рух видається не таким вже впевненим і енергійним. Але це процес. І ми, педагогічна спільнота, зрозуміли найважливіше: ми живемо в епоху змін.

Наступне, що ми маємо пам'ятати і донести до кожного працівника наших навчальних закладів, це мета створення нової української школи – дітям потрібна освіта для життя. Тому основне у реформі – відійти від навчального закладу накопичення знань та завдання дати фактів до компетентісного навчального закладу, який виробляє вміння та формує навички, що в подальшому дозволять молодій людині розв'язувати проблеми і бути компетентною у суспільстві XXI століття. Актуальними є слова Лілії Гриневич, Міністра освіти і науки України, яка відмітила, що «діти мають здобути в школі уміння і компетентності 21 століття, які узгоджені країнами Європейського Союзу і які потрібні сьогодні сучасному українцю». Отже, за словами Прем'єр-міністра України Володимира Гройсмана, реформа освіти – одна з фундаментальних змін, яка не може зачекати і яку треба розпочинати вже сьогодні, якщо хочемо отримати результат через 12 років.

Освітня реформа торкається всіх сфер життя дитини – від дитячого садка й до вищого навчального закладу, який дає фундаментальні знання. Звісно, зміни відбудуться і в профтехосвіті, і зумовлені вони будуть тим, що система профтехосвіти не повною мірою відповідає ринку праці. Треба зробити так, аби кадри, які ми готуємо, співпадали з запитом у реальному секторі економіки. Це дуже важливе завдання. Адже зараз бізнес, підприємці відчувають гострий дефіцит кваліфікованих робітничих кадрів.

Наразі оновлення професійно-технічної освіти відбувається шляхом упровадження МОН України державних стандартів професійно-технічної освіти з конкретних робітничих професій. У бага-

тьох країнах мету стандартів професійної освіти розуміють як «забезпечення зв'язку між професійною підготовкою та економічним сектором, в якому учасники цього процесу мають змогу знайти роботу після одержаної підготовки». У рекомендаціях другого міжнародного конгресу ЮНЕСКО з технічної і професійної освіти «Освіта і підготовка протягом усього життя: міст у майбутнє» (1999р.) наголошено: «Кваліфікаційні стандарти, процес сертифікацій, надійні методи оцінювання і прийнятні результати є ключовими складовими й мають стати характерною ознакою всієї системи технічної і професійної освіти». Безумовно, врахування цих рекомендацій є важливою умовою модернізації системи освіти в кожній державі. Тому в Україні державні стандарти ПТО введені з 2006 року. У 2015 році було затверджено 12 державних стандартів на модульно-компетентнісній основі, а у 2017 році — вже 27.

Процес розробки державних стандартів для робітничих професій продовжується, і професійно-технічна освіта Полтавщини бере активну участь у цьому процесі. У 2017 році творчими групами педагогічних працівників НМЦ ПТО, професійно-технічних навчальних закладів області (ВПУ № 7 м. Кременчук, Полтавського ВПУ ім. А.О.Чепіги, Гадяцького аграрного училища), підприємств-замовників кадрів розроблені проекти ДС ПТО з професій «Бджоляр», «Офіціант» та «Оператор верстатів з програмним керуванням», які зараз знаходяться на розгляді в ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Також на теренах Полтавської області триває апробація ДС ПТО за професіями «електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування», «Монтажник санітарно-технічних систем і устаткування» та «Електрогазозварник». Окрім цієї великої і кропіткої роботи ПТНЗ області з липня 2017 року беруть активну участь у громадському обговоренні проектів ДС ПТО, розроблених у інших регіонах України протягом 2017 року і розміщених на сайті Інституту модернізації змісту освіти.

Наступне актуальне питання — це створення сучасних центрів галузевого спрямування із впровадження інноваційних технологій на базі найкращих профтехучилищ за кошти бюджету та соціальних партнерів-роботодавців. У 2017 році виділено 50 млн. грн. з державного бюджету на створення навчально-практичних центрів з підготовки фахівців швейного профілю, а саме: «Швачка. Кравець. Закрійник».

Такий навчально-практичний центр відкрито 23 травня на базі Полтавського професійного ліцею сфери послуг. З 1 вересня 2017 року він розпочне повноцінно функціонувати. Завдяки підтримці держави, тісній співпраці з підприємством-замовником кадрів ТЗДВ Полтавська фірма «Ворскла» та багаторічному досвіду роботи навчального закладу ліцей виходить на новий рівень підготовки висококваліфікованих фахівців швейної галузі. Зараз у НПЦ є сучасні майстерні, оснащені новітнім швейним обладнанням універсального та спеціального призначення, обладнанням для волого-теплової обробки і навіть системою автоматичного проектування одягу (САПР).

Подібний навчально-практичний центр зараз створюється на базі ПТУ № 25 м. Зіньків. Наразі у ПТНЗ Полтавщини розглядається можливість створення ще двох навчально-практичних центрів будівельного профілю.

З вересня 2017-2018 навчального року розпочнеться на рівні експериментальної роботи впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників Міжрегіонального центру професійної перепідготовки звільнених у запас військовослужбовців м. Хорол.

Очевидно, що перехід на компетентісну модель освіти передбачає переформатування усіх напрямів забезпечення освітньої діяльності: підготовку педагогів, організації навчального процесу, методичного забезпечення. Тому в майбутньому нас с вами чекає багато нового і цікавого.

РОБОТА ШКОЛИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ З ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАОСВІТИ – ШЛЯХ ДО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ

*Корон Тетяна Сергіївна, методист
НМЦ ПТО у Полтавській області*

У 2016/-2017 навчальному році Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Полтавській області ініціював відкриття Школи педагогічної майстерності «Впровадження медіаосвіти для сприяння розвитку і саморозвитку особистості учня». У зв'язку з чим це відбулося?

В умовах сьогодення медіа потужно й суперечливо впливають на освіту молодого покоління, часто перетворюючись на провідний чинник соціалізації, стають засобом дистанційної і джерелом неформальної освіти.

Враховуючи глобальне значення сучасних інформаційних технологій, їх роль у суспільстві, педагоги добре розуміють значні небезпеки та ризики, що несуть у собі засоби медіа. Відсутність механізмів ефективної саморегуляції інформаційного ринку допускає недоброякісну медіапродукцію, яка шкідливо впливає на свідомість і мораль учнів. Повальне захоплення соціальними мережами, безконтрольне споживання медіатехнологій з культивуванням споживацтва, насильства, порнографії призводить до нівелювання загальнолюдських цінностей та морально-етичних норм молодого покоління.

«Для того, щоб жити в сучасному суспільстві, потрібно бути медіаграмотним», – стверджував Герберт Маршалл Маклуен, канадський філософ, філолог, літературний критик, дослідник впливу медіа на людину. Ця цитата дуже актуальна, особливо для нас – педагогів. Нам пот-

рібно навчити учнів вибирати з безмежного моря інформації ту, яка буде тільки на благо розвитку психіки учня, яка сформує молоду людину як духовно-моральну особистість, що вміє аналізувати і робити адекватні висновки.

Важливу роль у становленні та розвитку медіаосвіти відіграло ЮНЕСКО. Вважається, що вперше термін «медіаосвіта» був вжитий у 1973 р. на спільному засіданні сектору інформації ЮНЕСКО та Міжнародної ради з кіно та телебачення.

20 травня 2010 року постановою Президії Національної академії педагогічних наук України була схвалена Концепція впровадження медіаосвіти в Україні. Згідно з цією Концепцією, медіаосвітою вважається частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні медіа (комп'ютерне опосередковане спілкування, Інтернет, мобільна телефонія) з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.

Полтавська область бере активну участь у Всеукраїнському експерименті з упровадження медіаосвіти в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів, який проводять Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України в партнерстві з Академією Української Преси (наказ МОНмолодспорту України від 27.07.11 № 886).

Регіональним координатором участі в експерименті виступає Полтавській обласний інститут педагогічної післядипломної освіти ім. М.В.Остроградського. Як було зазначено на Всеукраїнському науково-практичному семінарі «Впровадження медіаосвіти у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів», що відбувся у Полтаві 22 червня 2017 року, протягом п'яти років 18 шкіл та 510 вчителів області стали учасниками медіаосвітнього поступу.

На жаль, профтехосвіта Полтавщи-

ни вчасно не долучилася до експерименту, хоч ця інновація є надзвичайно важливою, адже впровадження медіаосвіти відбувається в різних формах, внаслідок чого підтримуються та розвиваються різні її аспекти – від психологічного (критичне мислення) до суто практичного – створення медіапродуктів.

Необхідність розвитку медіаграмотності у професійно-технічних навчальних закладах обумовлена, на наш погляд, й такими факторами:

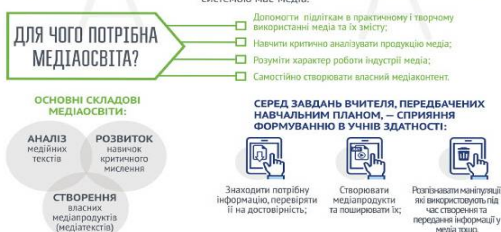
1. Саме підлітковий вік є важливим періодом для інтелектуального, фізичного і психоемоційного розвитку людини.

2. Накопичений практичний досвід не може реалізуватися повною мірою учнями ПТНЗ при спілкуванні з медіа, тому що в них відсутні чи недостатньо розвинені вміння, що дозволяли б співвідносити емоційне сприйняття з понятійним судженням.

3. Учні ПТНЗ, що стикаються з постійно зростаючим потоком інформації

Медіаосвіта – частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіа-культури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа.

(навчальної, медійної), мають значні труднощі, коли їм необхідно виявити не тільки пізнавальну активність, але й особистісну, суб'єктивну позицію, творчу індивідуальність.

У зв'язку з цим великого значення набуває необхідність підвищення рівня медіакультури педагогічних працівників.

У професійно-технічних навчальних закладах Полтавської області працює багато енергійних, креативних педагогів, які

постійно вдосконалюють свою професійну майстерність, шукають шляхи оптимізації навчально-виховного процесу. Саме такі педагогічні працівники й стали слухачами Школи педагогічної майстерності «Впровадження медіаосвіти для сприяння розвитку і саморозвитку особистості учня».

Мета роботи Школи – вдосконалення якості сучасної освіти, забезпечення її доступності та ефективності; підготовка молоді до життя і діяльності в інформаційному суспільстві; формування медіакультури особистості в середовищі значущих для неї спільнот (навчальних і виробничих колективів, місцевих громад тощо).

Основними завданнями Школи визначено:

трансформацію наукових ідей і теорій в практику діяльності професійно-технічних навчальних закладів;

створення умов для ознайомлення педагогічних працівників ПТНЗ області з педагогічним досвідом впровадження медіаосвіти;

сприяння формуванню інформаційної грамотності, рефлексії і критичного мислення як психологічних механізмів, що забезпечують свідоме споживання медіапродукції, адекватне та різнобічне оцінювання змісту інформації;

формування здатності до медіаторності для самовираження особистості;

сприяння поширенню практики інтеграції медіаосвітніх елементів у навчальні програми з різних предметів;

активізацію позакласних форм учнівської творчості медіаосвітнього спрямування.

Професійно-технічний навчальний заклад, на базі якого працювала Школа педагогічної майстерності, – Вище професійне училище №7 м. Кременчук (директор – Несен М.Г.). Керує Школою педагогічної майстерності методист ВПУ №7 м. Кременчук Хайчіна Ю.М. Координацію діяльності та науково-методичний супровід роботи Школи забезпечує Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Полтавській області в

особі методиста Короп Т.С.

Школа працювала з постійним складом слухачів за затвердженням Навчально-методичною радою планом і розкладом занять. Протягом 2016/2017 навчального року було проведено 4 заняття, на яких слухачі ознайомилися з основними положеннями Концепції впровадження медіаосвіти в Україні, особливостями формування медіа та інформаційної грамотності, розглянули приклади інтеграції медіаосвітніх елементів у навчальні програми з різних предметів тощо.

Хайчіна Ю.М. – тренер Всеукраїнської програми Spare Energy Hub, провела для слухачів Школи цікавий тренінг «Медіаконтент як інтегральна платформа для впровадження екоосвіти»,

Велике зацікавлення викликав також методичний урок-практикум «Сервіси веб-2.0 як інструмент авторського електронного ресурсу», який провела викладач фізики ВПУ №7 Кривенко Н.А.

Слухачі Школи педагогічної майстерності навчилися створювати навчальні веб-квести, он-лайн тести, динамічні презентації в Photodex ProShow, пізнавальні ігри і пазли, кросворди, скрайбінг-проекти у PowToon., працювати з сервісами Learningapps.org, Jigsawplanet, ThingLink.

Можна з упевненістю стверджувати, що участь у роботі Школи задовольнила особисті потреби і конкретні запити педагогів, сприяла підвищенню професійної компетентності, активності, виявила індивідуальні можливості, створила умови для самореалізації кожного педагога в його професійному зростанні, допомогла вдосконалювати методику проведення навчальних занять і позакласних заходів, зорієнтувала на систематичну роботу над собою.

Як зазначила одна з найактивніших слухачів методист Люта Ю.А., «Школа ... створює умови для «сходження» кожного учасника до нового досвіду шляхом колективного відкриття. Знання, отримані під час відвідування школи, є практично корисними та можуть бути використані викладачами у своїй професійній діяльності».

По завершенню I модуля «Дидактичні засоби навчання» всі слухачі отримали відповідні сертифікати.

У результаті плідної співпраці був створений сайт Школи педмайстерності: <https://haychina.wixsite.com/media>, який став справжньою методичною лабораторією для всіх, хто цікавиться медіаосвітою.

У 2017/2018 навчальному році школа продовжить свою роботу. На часі створення персональних сайтів педагогів, формування медіакультури і медіаграмотності учнів під час навчального процесу і у позаурочній діяльності.

Список використаних джерел

1. Зражевська Н. І. Масова комунікація і культура: Лекції / Зражевська Н. І. – Черкаси: Брама – Україна, 2006. – 172 с.
2. Казаков Ю. М. Педагогічні умови застосування медіаосвіти в процесі професійної підготовки майбутніх учителів / Казаков Ю. М. Автореф. канд. педаг. наук за спец. 13.00. 04 – теорія та методика професійної освіти. – Луганськ, 2007. – 21 с.
3. Медіакультура особистості; соціально-психологічний підхід: навчально-методичний збірник / О. Т. Баришполец, Л. А. Найдьонова, Г. В. Мироненко, О. Є. Голубева, В. В. Різун та ін.; За ред. Л. А. Найдьонової, О. Т. Баришпольця. – К.: Міленіум, 2009. – 440 с.
4. Онкович Г. В. Медіаосвітні технології і компетентнісний підхід / Онкович Г. В. Реалізація європейського досвіду компетентнісного підходу у вищій колі України: матеріали методологічного семінару. – К.: Педагогічна думка, 2009. – С. 206 – 217.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ І СТРУКТУРА КУРСОВОГО ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

*Ярина Олена Юріївна,
методист НМЦ ПТО
у Полтавській області*

Курсове підвищення кваліфікації — це системне оновлення та поглиблення професійних знань, умінь та навичок, неперервний розвиток професійної компетентності педагогічних працівників закладів професійно-технічної освіти, підвищення їх інтелектуального, соціального і культурного рівнів.

Основними документами, що регламентують зміст і організацію курсового підвищення кваліфікації є нормативні та методичні документи Міністерства освіти і науки України. Одним з таких документів є Порядок підвищення кваліфікації педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів, який затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 30.04.2014 №535 та зареєстрований в Міністерстві юстиції України 18 липня 2014 року за №840/25617.

Навчання за програмами підвищення кваліфікації проводиться не рідше одного разу на п'ять років і є обов'язковим для всіх педагогічних працівників та керівників закладів ПТО, а його проходження є необхідною умовою їх атестації, підвищення кваліфікаційного рівня, присвоєння педагогічних звань тощо.

За підвищення кваліфікації педагогічних працівників несе персональну відповідальність керівник відповідного закладу ПТО, установи, організації, підприємства тощо, що здійснюють підготовку робітничих кадрів. Для своєчасного проходження підвищення кваліфікації педагогічних працівників професійно-технічними навчальними закладами розробляються відповідні річні плани.

Гнучкість, динамічність і варіативність курсового підвищення кваліфікації забезпечується завдяки функціонуванню різноманітних організаційних форм.

Курсове підвищення кваліфікації може здійснюватись в очній

(стаціонарній), очно-заочній та індивідуальній (дистанційній) і модульній формах навчання, які можуть бути як груповими, так і індивідуальними.

Однією з форм курсового підвищення кваліфікації є самоосвіта, що спрямовується на розширення і поглиблення психолого-педагогічних знань, оволодіння новими вміннями педагогічної діяльності, підвищення загальнокультурного рівня та узагальнення досвіду практичної педагогічної діяльності шляхом цілеспрямованої самостійної роботи.

З метою опанування вітчизняних і світових досягнень в педагогіці, психології, методиці навчання, реалізації вмінь наукової діяльності можуть використовуватися такі форми підвищення науково-професійного рівня педагогічних працівників, як навчання в магістратурі, аспірантурі та докторантурі.

Курсове підвищення кваліфікації містить у собі наступні основні види (організаційні форми) навчання:

- підвищення кваліфікації — система заходів з розширення наукового і педагогічного світогляду педагогічних працівників, вдосконалення їхньої практичної діяльності, підвищення рівня педагогічної компетентності;
- психолого-педагогічну підготовку — одержання знань з основ професійної педагогіки, психології, організації та методики проведення навчальних занять для учнів і слухачів;
- стажування — набуття педагогічними працівниками професійно-технічних навчальних закладів досвіду в оволодінні, впровадженні та застосуванні новітніх педагогічних та виробничих технологій, сучасних матеріалів.

Підвищення кваліфікації поділяється на:

- довгострокове, яке проводиться один раз на п'ять років і є обов'язковою умовою атестації педагогічних працівників, здійснюється шляхом формального навчання на договірних умовах у закладах, що мають ліцензію МОН України на право здійснення освітньої діяльності з підвищення кваліфікації педагогічних працівників ПТНЗ. Воно

завершується видачею документа встановленого законодавством зразка. Тривалість довгострокового підвищення кваліфікації становить від 72 до 216 академічних годин;

- короткострокове, яке проводиться безпосередньо на тематичних, проблемних, навчальних семінарах, виїзних заняттях за цільовим професійним напрямом з поглиблення знань та навиків в окремих питаннях професійної діяльності, вивчення нової техніки, обладнання, матеріалів, інструментів, сучасних технологій шляхом формального або неформального навчання та завершується видачею сертифіката, диплома, посвідчення тощо. Періодичність короткострокового підвищення кваліфікації визначається замовником залежно від виробничої потреби, індивідуальних освітніх запитів педагогічних працівників та може тривати від 6 до 72 академічних годин. Короткострокове підвищення кваліфікації може відбуватися на обласному, всеукраїнському та міжнародному рівнях. Кількість опанованих програм короткотермінового навчання враховується при черговій атестації педагогічного працівника;
- цільове (курсове), яке проводиться на підприємствах, в установах, організаціях як за цільовим професійним спрямуванням, так і з урахуванням конкретних потреб і запитів педагогів.

Психолого-педагогічна підготовка здійснюється для працівників підприємств, установ, організацій, які проводять підготовку робітничих кадрів на виробництві.

Стажування здійснюється за індивідуальним планом, який затверджується керівником навчального закладу, що направляє педагога на стажування.

Стажування поділяється на:

- підтвердження робітничого розряду (кваліфікації);
- підвищення робітничого розряду (кваліфікації);
- встановлення робітничого розряду (кваліфікації);
- цільове з метою ознайомлення з новітніми навчальними, інформаційно-

комунікативними та виробничими технологіями.

Підвищення кваліфікації майстрів виробничого навчання містить у собі наступні основні види (організаційні форми) навчання:

- підвищення кваліфікації з психолого-педагогічної, методичної підготовки, що передбачає отримання слухачем посвідчення про підвищення кваліфікації державного зразка;
- стажування в умовах виробництва з метою підвищення (підтвердження) робітничої кваліфікації по завершенню якого видається свідоцтво державного зразка;
- набуття нових компетенцій за новітніми виробничими технологіями, підтверджених сертифікатом.

Стажування майстрів виробничого навчання проводиться, як правило, на промислових, сільськогосподарських та інших підприємствах, установах різної форми власності, для яких ПТНЗ здійснюють підготовку робітничих кадрів.

Направлення майстрів виробничого навчання на стажування оформляється наказом навчального закладу, а прийом – відповідним наказом на підприємстві (установі).

Керівники підприємств, установ на основі угоди з навчальними закладами визначають робочі місця для стажистів, призначають керівників стажування з числа досвідчених інженерно-технічних працівників чи висококваліфікованих робітників.

Стажування майстрів виробничого навчання завершується атестацією, яку здійснює комісія у складі керівників підрозділів підприємства, де проводилось стажування, керівника групи стажистів та представників ПТНЗ в особі заступника директора з навчально-виробничої роботи і старшого майстра. Майстер-стажист подає комісії звіт про проходження стажування та складає іспит у вигляді кваліфікаційної роботи, методичної розробки або в іншій формі, встановленій комісією.

Майстрам виробничого навчання, які успішно пройшли стажування, видається посвідчення єдиного зразка.

Важливим методичним документом стажування є програма, в якій конкретно розкриваються завдання стажування, визначаються види, обсяг і послідовність робіт.

Програма стажування складається з урахуванням сучасних вимог до професії і методики її навчання. Від науково-методичного і професійного рівня програми безпосередньо залежать результати стажування.

У розробці програми беруть участь спеціалісти підприємств-замовників робітничих кадрів з даної професії, працівники науково-методичних служб і досвідчені майстри та викладачі навчальних закладів професійно-технічної освіти. Програма стажування розробляється безпосередньо в навчальному закладі під керівництвом заступника директора з навчально-виробничої роботи та за участю старшого майстра закладу, затверджується директором ПТНЗ і погоджується з відповідним підприємством.

Загальні вимоги до розробки програм стажування:

1. Програма стажування майстра виробничого навчання ПТНЗ повинна:

- враховувати високий ступінь кваліфікації;
- характеризуватися практичною спрямованістю (включати суто виробничі види робіт);
- відповідати вимогам сучасного розвитку техніки, технології, науки;
- орієнтуватися на певні виробничі об'єкти (підприємства, цехи, господарства тощо);
- охоплювати різноманітні форми організації сучасного виробництва;
- включати прийоми обслуговування новітнього обладнання, сучасні технології;
- опиратися на передовий виробничий досвід і методи праці.

2. До програми стажування рекомендується включати такі види робіт:

- практичне вивчення сучасної техніки та технології виробництва, наукової організації праці, передового досвіду;
- ознайомлення з технологією виробництва, сучасним обладнанням, організації

єю виробництва та економічних відносин, правил безпеки праці на підприємстві, яке є замовником робітничих кадрів;

- підтвердження чи підвищення робітничого розряду, удосконалення майстерності (з основної професії) відповідно до вимог кваліфікаційної характеристики;
- вивчення специфіки роботи підприємств регіону, технологічного циклу виробництва з метою розробки і впровадження регіонального компоненту змісту професійної підготовки робітничих кадрів; безпосередня участь у виробничому процесі;
- розширення діапазону професійної майстерності; підвищення кваліфікації за суміщеними професіями.

Висвітлені форми підвищення кваліфікації сприяють ефективному підвищенню професійного рівня педагогічних працівників ПТНЗ.

Методисту (або заступнику директора), який відповідає за організацію підвищення кваліфікації у навчальному закладі НМЦ ПТО рекомендує:

- ретельно вести облік педагогічних працівників, які підлягають підвищенню кваліфікації з урахуванням термінів атестації;
- фіксувати всі види підвищення кваліфікації педагогічного працівника, у тому числі різні форми короткострокового підвищення кваліфікації (не тільки за наявності відповідного документа, а і за участю педпрацівника у заходах (семінари, круглі столи, конференції, майстер-класи, інші);
- інформацію про всі види і різні форми підвищення кваліфікації враховувати при атестації педагогічного працівника закладу.

Форми підвищення професійної майстерності постійно удосконалюються та оновлюються відповідно до вимог сьогодення.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ЗАСТОСУВАННЯ АКТИВНИХ ТА ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НА УРОКАХ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ З ПРОФЕСІЇ «ЕЛЕКТРОГАЗОЗВАРНИК»

Пазич Ірина Олексіївна, методист
НМЦ ПТО у Полтавській області

З метою розвитку пізнавальної та творчої активності майбутніх електрозварників доцільно застосовувати на уроках виробничого

навчання різноманітні методи активного та інтерактивного навчання:

- самостійну роботу учнів;
- диференціювання навчально-виробничих робіт;
- колективне обговорювання індивідуальних проектів;
- використання інструктивно-технологічної документації з неповними даними;
- розробка і складання технологічних та інструкційних карт окремих виробничих операцій зі зварювання;
- аналіз конкретних виробничих ситуацій;
- проблемний виклад матеріалу;
- методи творчого пошуку альтернатив;
- метод пізнавальних та рольових ігор;
- використання дослідно-пошукових методик.

Самостійна робота дає змогу учням поєднувати систему знань, умінь і навичок із сукупністю мислення та індивідуальних особливостей характеру. Цей метод передбачає творче ставлення до виконання навчальних виробничих завдань, активне застосування особистого потенціалу на практиці. Рівень складності завдань сприяє розвитку логічного, технічного мислення, відповідальності, формує самооці-

нку. Постійне виконання типових завдань з повним виключенням або обмеженням самостійності учнів веде до рутинності, непродуктивності навчального процесу, гальмує розвиток творчості учнів, робить їх мислення інертним і стереотипним.

Приклади завдань самостійної роботи:

1. Виготовлення коліна з труб.
2. Виконання приварювання заглушки до труби.
3. Виготовлення кронштейну для підтримки електричного кабелю.
4. Виготовлення кріплення дверних стулок.
5. Виготовлення судини під розчин.

Альтернативний засіб до вищесказаного способу організації творчої діяльності учнів полягає в тому, що навчально-виробничі завдання диференціюються за ступенями складності і пропонуються учням у залежності від їхніх здібностей та індивідуального рівня розвитку: це дає змогу їх повноцінної участі у діяльності.

Наприклад, завдання різного ступеню важкості. Виконати:

- а) зварювання стикового з'єднання пластин товщиною 5 мм;
- б) зварювання стикового з'єднання пластин різної товщини 4 мм і 6 мм;
- в) зварювання стикового з'єднання пластин різної товщини 4 мм і 8 мм.

При колективному обговоренні індивідуальних творчих завдань виробничого характеру на розвиток творчих здібностей учнів впливає низка суб'єктивних чинників. Представлення своїх пропозицій на обговорення колективу спонукає учнів до більш активної діяльності, а колективне обговорення виконаних ними завдань—підвищенню внутрішньої мотивації та уваги до їх виконання.

Приклад. Розробити технологію виготовлення судини під розчин з вуглецевої сталі Ст3: вказати зварювальні матеріали, обладнання та інструменти, послідовність підготовчих та зварювальних операцій, види контролю та вимоги безпечної праці.

Використання інструктивно-

технологічної документації з неповними даними або розробка і складання технологічних та інструкційних карт окремих виробничих операцій зі зварювання потребує від учнів застосування набутих знань і творчого підходу до виконання завдання.

Аналіз конкретних виробничих ситуацій – один із методів, який застосовує майже кожен майстер на уроках виробничого навчання, особливо на етапах узагальнення і систематизації та закріплення знань. Застосування цього методу формує в учнів уміння застосовувати набуті знання та навички для вирішення виробничих, в тому числі нестандартних ситуацій.

Приклади виробничих ситуацій: відхилення зварювальної дуги; пропалення металу; прилипання електроду; погане відходження шлаку; отримання нерівномірності зварювального шва; виникнення дефектів; значна деформація металу при зварюванні тощо.

Останнім часом майстри виробничого навчання, з прикладу багатьох викладачів спецдисциплін, почали використовувати проблемні, імітаційні технології. Проблемне навчання передбачає послідовні і цілеспрямовані пізнавальні завдання, які учні розв'язують під керівництвом майстра. Завдання стає проблемою, якщо воно потребує від учнів роздумів та міркувань для його виконання, викликає пізнавальний інтерес, спонукає до логічного та технічного мислення.

Проблемні питання при навчанні зварників: зварювання легкоплавких металів, зварювання різнорідних металів, уникнення напруг та деформацій при зварюванні; попередження виникнення дефектів зварювальних швів, зварювання чавунів та ін.

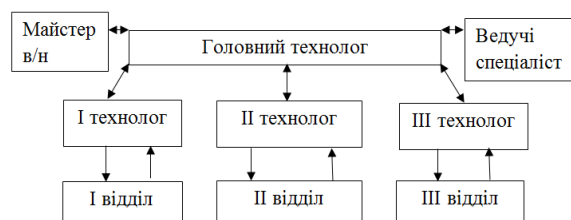
На вступних інструктажах уроків виробничого навчання рекомендовано використовувати методи творчого пошуку альтернатив (метод аналогії, метод інверсії, «мозковий штурм», метод ідей, міні-конференції і т.п.). Вони активізують мислення, генерують їх рішення.

Метод пізнавальних ігор найбільше сприяє створенню емоційно-піднесеної

атмосфери, засвоєнню матеріалу за допомогою емоційно насиченої форми його відтворення. Пізнавальні ігри (ділові, рольові, ситуативні) моделюють виробничі ситуації, стосунки людей, взаємодію речей і явищ. Вони можуть бути основною або допоміжною формою навчального процесу. Розвивальний ефект досягається за рахунок імпровізації, природного вияву вільних творчих сил учнів. У виховному значенні гра допомагає учням подолати невпевненість, сприяє самоствердженню, найповнішому виявленні своїх сил і творчих можливостей.

Прикладом ділової пізнавальної гри може бути розробка технічної документації якоїсь окремої технологічної операції зі зварювання чавунної деталі холодним способом. Група поділяється на три технологічні відділи (підгрупи) і кожна розробляє свій етап зварювання: підготовка, зварювання, контроль, причому кожна підгрупа потім демонструє сам процес. Розроблену документацію і виконання практичної частини оцінює головний технолог і 2-3 ведучих спеціалістів (з числа учнів).

Рис. 1. Типова схема взаємодій при проведенні ділової гри.

Не менш цікаво створити міні-цех зі зварювального виробництва. У даному випадку йде більший розподіл ролей і більший об'єм використання інформацій, знань та вмінь. Така форма уроку прийнята для уроків систематизації, удосконалення або закріплення вмінь та знань, при проведенні комплексних робіт.

Дослідницько-пошукові методики рекомендується використовувати на останніх етапах навчання, коли вже учні отри-

мали достатньо знань і вмінь з професії. Цей метод дозволяє учням індивідуально обирати рішення, що забезпечує формування світогляду, розвиток творчого мислення та індивідуальних здібностей учнів, формування навичок самостійної дослідницької діяльності, застосування теоретичних знань у своїй практичній роботі, розширення ерудиції. При цьому досягається відповідність навчальних та пізнавальних інтересів професійним, формується потреба реалізувати свої інтереси у виробничій діяльності.

Тут можна застосовувати більш глобальні завдання: дослідження механічної, технологічної та конструктивної міцності зварних конструкцій; виготовлення решітчастих конструкцій із застосуванням новітніх технологій; використання збиральних кондукторів для зварювання балок; зварювання листових конструкцій великих розмірів та ін.

Рекомендації майстрові виробничого навчання до застосування проблемного навчання як активного методу

1. Проблемне навчання, як і всяку іншу технологію навчання, необхідно використати там, де це необхідно, а не перенасичувати урок виробничого навчання рішенням проблем різного роду.

2. Для створення проблемної ситуації потрібні певні умови:

- інтелектуальний потенціал учнів для розв'язання навчально-практичної проблеми;
- переваги завдань практичного характеру над теоретичними завданнями для професій ручної праці;
- зв'язок завдань з життям, практичним досвідом і змістом професійної діяльності;
- формування інтересу в учнів до проблемних ситуацій, їх вирішення, виконання завдань;
- стимулювання учнів під час вирішення ними проблемних ситуацій щодо результатів рішення.

3. Пам'ятати, що розробка проблемних ситуацій вимагає від майстра систематичного аналізу результатів навчальної

діяльності на уроках виробничого та теоретичного навчання

4. Пам'ятати, що рішення проблемних ситуацій і завдань - це спосіб професійного розвитку майбутніх кваліфікованих робітників, а не засіб вираження "Я" педагога.

5. При організації проблемного навчання активна позиція переходить від майстра до учня. Активність учня повинна постійно підтримуватися з боку майстра.

6. Майстер має пам'ятати, що одне і те ж завдання може бути або не бути проблемним. Це залежить від передумов, які створені педагогом для пізнання.

7. Постійно спонукайте учнів до аналізу фактів і явищ дійсності, що породжують протиріччя між життєвими (побутовими) уявленнями і науковими поняттями про них і ви навчите учнів вирішувати проблемні ситуації в практичній діяльності.

Треба наголосити на тому, що вищевказані форми і методи дозволяють готувати висококваліфікованих спеціалістів з електрогазозварювання, які не тільки володіють певним рівнем знань і вмінь, але й здатні вирішувати виробничі завдання на високому науково-технічному рівні, виявляють бажання перетворювати одержані знання і вміння на життєву потребу у своїй подальшій професійній діяльності.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

(із досвіду роботи Мартинової О.В. - викладача спеціальних дисциплін Полтавського професійного ліцею сфери послуг)

Дмитренко Тетяна Володимирівна,
методист НМЦ ПТО
у Полтавській області;

Швецова Вікторія Андріївна,
методист Полтавського професійного
ліцею сфери послуг.

Одним з найважливіших напрямків розвитку сучасного суспільства є забезпечення сфери освіти теорією і практикою використання сучасних інформаційних технологій (ІТ), орієнтованих на реалізацію процесів навчання і виховання. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у навчання відкриває великі можливості для вдосконалення освітніх педагогічних методик.

Вивчення будь-якої дисципліни з використанням ІКТ дає учням професійно-технічних навчальних закладів можливість для роздумів і участі у створенні елементів уроку, створює сприятливі умови для формування особистості учня і відповідає запитам сучасного суспільства. Новітні ІКТ підвищують інтерес до уроків, активізують пізнавальну діяльність, розвивають творчий потенціал учнів. Це дозволяє ефективно організувати групову і самостійну роботу на уроці, сприяє удосконаленню практичних умінь і навичок. Використання

новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі дозволяє його активізувати, реалізувати ідеї розвиваючого навчання, підвищити темп уроку, збільшити обсяг самостійної роботи учнів. Комп'ютер, Інтернет, сучасні аудіовізуальні засоби дають можливість максимально індивідуалізувати навчання, зробити його творчим, дослідницьким.

Вже стає нормою проведення навчальних занять з використанням мультимедійних презентацій, створених у таких програмних пакетах, як Microsoft Office PowerPoint. Однак, поряд зі звичними презентаційними технологіями (Microsoft Office PowerPoint) у сферу освіти проникають нові, так звані, інтерактивні технології, які дозволяють відійти від презентації у вигляді слайд-шоу. Виклад матеріалу за допомогою інтерактивного обладнання (інтерактивної дошки SMART Board, інтерактивного дисплею Sympodium) – це презентація, що створюється вчителем під час уроку, тут і зараз. Впровадження нових технологій у сферу освіти веде за собою перехід від старої схеми репродуктивної передачі знань до нової, креативної форми навчання.

Одне із головних завдань сучасної освіти – це створення стійкої мотивації в учнів до отримання знань, а також пошук нових форм та інструментів освоєння цих знань.

Оволодіння знаннями й уміннями використовувати сучасні ІКТ та мультимедійні авторські засоби в навчальному процесі є необхідним для педагога будь-якої спеціалізації. Але наявність у навчальному закладі сучасних засобів ІКТ не передбачає автоматичного зростання професійної майстерності педагогів і якості освіти. Залучення викладачів у процес інформатизації професійно-технічних навчальних закладів йде не такими швидкими темпами, як зростає рівень вимог до професійної компетентності та кваліфікації педагогічних працівників. Це зумовлено цілою низкою як об'єктивних, так і суб'єктивних чинників, до яких, в першу чергу, належать високий темп наукового прогресу в галузі інформатики та низький темп розро-

бки і видання відповідного навчально-методичного забезпечення для вивчення нових інформаційно-комунікаційних технологій.

Особливістю розвитку і застосування інформаційних комп'ютерних технологій навчання є те, що вони мають тенденцію приймати адаптивні властивості, що дозволяють встановлювати безпосередні зв'язки з учнями. Педагог все в більшій мірі звільняється від певних контролюючих та інформаційних функцій, залишаючи за собою такі завдання:

- взаємозв'язок виховання й навчання;
- розвиток самостійного мислення учнів;
- керування та корегування процесу навчання з урахуванням новітніх досягнень науки і техніки, індивідуальних особливостей тих, хто навчається;
- вироблення і постановка нових завдань навчання тощо.

Застосування інформаційних комп'ютерних технологій дозволяє організувати різні види діяльності учнів:

- інформаційно-навчальна;
- навчально-ігрова;
- експериментально-дослідницька;
- самостійна.

Ці види діяльності орієнтуються на активне використання інформаційних комп'ютерних технологій викладачем і учнями як інструменту пізнання й самопізнання, на самостійне подання і здобуття знань, здійснення власного маленького відкриття у процесі оволодіння професією. Використання інформаційних комп'ютерних технологій у навчальному процесі необхідно не стільки для підтримки традиційних форм і методів навчання, скільки для створення варіативних методик, що сприяють особистісно-орієнтованому розвитку учнів, розвивального навчання.

Основними напрямками використання інформаційних комп'ютерних технологій у навчальному процесі, з урахуванням їх методичної доцільності й можливостей, є:

- пошук інформації у глобальній і локальній мережі Інтернет;
- зберігання, обробка й передача інфор-

мації;

- розробка методичних і дидактичних матеріалів;
- здійснення автоматизованого контролю навчальної діяльності;
- розробка педагогічних програмних засобів (ППЗ) різного призначення;
- розробка web-сайтів навчального призначення;
- організація й проведення комп'ютерних експериментів з віртуальними моделями;
- обробка результатів експерименту;
- дистанційне регулювання навчальної діяльності;
- організація інтелектуального дозвілля учнів.

Усі перераховані напрямки використання інформаційних технологій мають місце і у навчальному процесі професійно-технічних навчальних закладів.

Найчастіше інформаційні технології використовуються для розробки методичних і дидактичних матеріалів. Це можуть бути:

- розробки уроків;
- розробка навчально-методичних матеріалів і рекомендацій;
- створення ілюстративного матеріалу;
- формування картки-завдання;
- організація і проведення інтелектуальних ігор і вікторин;
- розробка ППЗ навчального та виховного призначення та ін.

Гарним прикладом педагога, який успішно використовує інформаційно-комунікаційні технології у своїй педагогічній діяльності є Мартинова Олена Вікторівна, викладач спеціальних дисциплін Полтавського професійного ліцею сфери послуг.

Провідною ідеєю досвіду роботи викладача є використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках спецдисциплін при підготовці кваліфікованих робітників з професії «Кравець». Викладач переконана, що використання ІКТ має важливе значення у вирішенні проблем сучасного освітнього середовища, адже саме якісне викладання спецдисциплін не може

здійснюватися без використання засобів і можливостей, які надають комп'ютерні технології та мережа Інтернет. Викладач працює над створенням навчальних фільмів як необхідної складової забезпечення інноваційного підходу при підготовці кваліфікованих робітників на основі інформаційно-комунікаційних технологій.

Широко використовує міжпредметні зв'язки, диференційований підхід до навчання. Олена Вікторівна традиційні форми викладання навчального матеріалу поєднує з інноваційними, спираючись на методику особистісно зорієнтованого навчання майбутніх робітників.

Клопітка і системна робота на уроках, індивідуальний підхід до учнів, широка ерудиція, високий професіоналізм, вимогливість характеризують роботу педагога.

Викладач використовує комп'ютер на всіх етапах уроку: при поясненні нового матеріалу, закріпленні, повторенні, контролі знань учнів.

Велику допомогу викладачу під час підготовки до уроку та в ході його проведення надає пакет Microsoft Office, що включає в себе крім відомого всім текстового редактора Word ще й систему баз даних Access і електронні презентації PowerPoint. Текстовий редактор Word дозволяє підготувати роздатковий і дидактичний матеріал. Електронні презентації дають можливість викладачу при незначних витратах часу підготувати наочність до уроку. Уроки, створені за допомогою PowerPoint, видовищні і ефективні в роботі з інформацією.

Застосування на уроці тестів з комп'ютерною підтримкою дозволяє викладачу за короткий час отримувати об'єктивну картину засвоєння учнями матеріалу, що вивчається. При цьому є можливість вибору рівня складності завдання. Для учня важливо те, що відразу після виконання тесту він отримує об'єктивний результат із зазначенням помилок.

Саме завдяки мультимедійним технологіям відкриваються нові можливості для творчості та розвитку не тільки учнів, але й самого викладача. Олена Вікторівна

намагається навчити кожного за короткий проміжок часу засвоювати, перетворювати і використовувати в практичній діяльності великі масиви інформації. Організовує процес навчання так, щоб учні активно, з цікавістю і захопленням працювали на уроці, бачили результати своєї праці і могли їх оцінити.

Активне використання викладачем комп'ютера під час уроку дозволяє зробити процес навчання мобільним, строго диференційованим та індивідуальним. Для уроків характерна висока активність учнів та їх зацікавленість.

Педагог широко використовує на практиці нетрадиційні форми проведення уроків. Проводить бінарні уроки, уроки-конференції, уроки-презентації, уроки-ігри тощо.

Досвід роботи викладача Мартинової Олени Вікторівни щодо впровадження в навчальний процес інформаційно-комунікаційних технологій переконливо свідчить, що використання комп'ютера на уроках і в позаурочний час сприяє комплексному розвитку учнів. Застосування викладачем комп'ютерних технологій дало змогу зробити висновок, що уроки з використанням комп'ютера та звичайні уроки мають різну результативність. Нестандартне подання матеріалу у сполученні з яскравим оформленням, ефектами анімації й звуковим супроводом дозволяє більш широко й ґрунтовно засвоювати новий матеріал. Такі уроки та позаурочні заходи проходять у жвавій атмосфері, учні з цікавістю виконують завдання, уважно слухають пояснення викладача й активно працюють.

Олена Вікторівна стверджує, що маючи у своєму розпорядженні комп'ютер, можна інтенсифікувати процес навчання, зробити його більш наочним і динамічним, формувати уміння працювати з інформацією, дослідницькі уміння, розвивати комунікативні здібності. Це забезпечує швидке й міцне опанування навчального матеріалу, розвиває пізнавальні здібності та розумові якості учнів.

Використання ІКТ на уроках спеціальних дисциплін суттєво впливає на процес набуття учнями нових знань.

У 2014-2015 навчальному році досвід викладача спеціальних дисциплін ППЛСП Мартинової О.В. на тему «Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках спеціальних дисциплін при підготовці кваліфікованих робітників з професії «Кравець»» вивчався на рівні навчального закладу. Враховуючи позитивні результати, рішенням навчально-методичної ради Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Полтавській області від 30.06.2016 протокол №4 було рекомендовано його для вивчення педагогічними працівниками ПТНЗ області.

30 листопада 2016 року з метою ознайомлення педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів Полтавської області з напрацюваннями Олени Вікторівни відбулося засідання обласної методичної секції, під час якої методист Полтавського професійного ліцею сфери послуг Швецова В.А. ознайомила учасників з досвідом роботи викладача. Свої напрацювання Олена Вікторівна продемонструвала присутнім за допомогою мультимедійної презентації, що розкрила учасникам секції широкий спектр можливостей використання ІКТ у навчально-виховному процесі взагалі та конкретно у роботі викладача.

Демонстрацією практичного застосування ІКТ у роботі Мартинової О.В. стало проведення позаурочного заходу – інтелектуальна гра «Найрозумніший», який продемонстрував можливості використання персонального комп'ютера при підготовці та проведенні таких заходів.

Учасники обласної секції мали змогу запозичити у власну педагогічну діяльність напрацювання щодо:

- проведення уроків професійно-теоретичної підготовки, виховних та позаурочних заходів із використанням мультимедійних презентацій, відео роликів, навчальних фільмів, тестів з комп'ютерною підтримкою тощо;
- створення медіатеки для поповнення комплексно-методичного забезпечення предметів та професій;
- використання освітніх ресурсів мережі Internet;
- підготовки до уроків із використанням ІКТ спільно з учнями (завдання випереджувального характеру);
- проведення бінарних уроків (реалізація міжпредметних зв'язків).

Схвальні відгуки колег, актуальність та результативність продемонстрованого досвіду роботи викладача спонукали порушити клопотання перед членами навчально-методичної ради Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Полтавській області щодо його впровадження серед педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів Полтавської області. Рішення було позитивне та затверджене протоколом №4 від 16.06.2017.

Як підтверджує практичний досвід використання інформаційно-комунікаційних технологій при підготовці кваліфікованих робітників у ПТНЗ значно розширює можливості викладача, спрямовує учнів на свідоме засвоєння знань, має на меті розвиток пізнавальної діяльності, формування відповідних професійних і особистих якостей, що, зрештою, призведе до формування висококваліфікованого робітника, який володіє широким політехнічним кругозором, професійною мобільніс-

тю та конкурентоспроможністю. Разом з цим і викладач отримує переваги, серед яких:

- покращення взаємин учень-викладач;
- зростання продуктивності уроку;
- реалізація міжпредметних зв'язків;
- поповнення комплексно-методичного забезпечення предметів та професій.

Саме за такими технологіями – майбутнє сучасної освіти.

Досвід використання ІКТ є актуальним для викладачів, адже допомагає їм краще оцінити здібності і знання учнів, зрозуміти їх, спонукає шукати нетрадицій-

ні форми і методи навчання, стимулює їх професійний ріст і подальше опанування комп'ютера.

Література:

Носенко Т.І. Інформаційні технології навчання: початковий посібник. – К.: Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, 2011. – 184 с.

Г.Ф. Бонч-Бруєвич, В.О. Абрамов, Т.І. Носенко Методика застосування технології SMART Board у навчальному процесі: навчальний посібник // - К.: КМПУ ім. Б.Д.Грінченка, 2007. – 102 с.

Сіданіч І.Л., Носенко Т.І. Дидактичні особливості використання мультимедіа в освіті в умовах кредитно-модульної системи.

РОЗВИТОК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Ромашко Олена Сергіївна, практичний психолог ПТТУ № 26 м.Кременчука

Потреба в постійному вдосконаленні роботи та підвищенні кваліфікації педагогічних працівників зумовлене інтенсивним реформуванням освіти та висуванням нових вимог до якості освіти відповідно до чисельних викликів різних рівнів – від національного до місцевого. Діяльність сучасного педагога в таких умовах ускладнюється і наповнюється новим змістом, що є особливо актуальним. І не менш ак-

туальним є питання розвитку компетенцій та професіоналізму, відповідності особистісних якостей педагога до вимог та викликів часу.

Одним з пріоритетних завдань розвитку неперервної педагогічної освіти, визначеного Галузевою концепцією розвитку неперервної педагогічної освіти, реалізація якого можлива в рамках навчального закладу, є така організація навчально-виховного процесу та формування такого освітнього середовища, яке б сприяло розвитку педагогічної майстерності викладача чи майстра виробничого навчання як системи його педагогічних компетентностей. [2]

Викладач професійно-технічного навчального закладу має великі потенційні можливості впливати на формування особистості, світогляду, переконань, настроїв і моралі підростаючого покоління. Але реалізація цих можливостей залежить в кожному окремому випадку крім професійних знань, ще і в значній мірі від особистих якостей педагога; визначну роль відіграють його таланти, любов до дітей, любов до обраної професії, бажання працювати, бажання постійно самовдосконалюватись.

Говорячи про психолого-педагогічну компетентність педагога, необхідно перш за все визначитися з ключовими поняттями. Компетентний – обізнаний, авторитетний в якій-небудь області. Звідси часто витікає словосполучення «компетентний спеціаліст». А компетенція – це коло питань, в яких цей фахівець добре обізнаний. В структурі компетентності викладача можна виокремити наступні компоненти:

- 1) Позитивну мотивацію до оволодіння компетенцією (мотиваційний компонент);
- 2) Знання, які лежать в основі розуміння змісту діяльності та способів її реалізації (когнітивний компонент);
- 3) Уміння, навички, досвід успішної реалізації необхідних дій (операціонально-технологічний компонент);
- 4) Ціннісно-сміслові уявлення та відношення до змісту і результату діяльності (ціннісно-смісловий компонент).

Критеріями оцінки сформованості компетентності викладача являються сукупність його професійних знань, умінь, навичок, цінностей, якими він керується в своїй діяльності, і мотиваційна готовність кваліфіковано, з високим рівнем якості виконувати професійні функції. [1, с. 12-14]

У педагогічній науці поняття психолого-педагогічна компетентність визначається найчастіше як максимально адекватна, пропорційна сукупність професійних і особистісних властивостей педагога, що дозволяє досягати якісних результатів в процесі навчання і виховання учнів. Психолого-педагогічна компетентність входить в ряд ключових в структурі компетентностей професійної діяльності педагога сучасної школи. Сформована психолого-педагогічна компетентність передбачає здатність педагога:

- здійснювати особистісно-орієнтований підхід під час навчання;
- створювати творчу атмосферу під

час навчання;

- стимулювати інтерес до власного предмету;
- ефективно взаємодіяти з учнями, батьками, адміністрацією, психологом, тощо;
- оперувати знаннями з вікової психології, психології особистості, психології спілкування, конфліктології;
- вміти ефективно вирішувати особисті конфлікти, усвідомлювати та долати власні бар'єри, бути прикладом для наслідування у здатності взаємодіяти з людьми та ефективному вирішенні складних життєвих ситуацій.

Питанням розвитку та актуалізації психолого-педагогічної компетентності педагога в навчальному закладі опікується цілий ряд служб: це і методична служба навчального закладу, яка шляхом аналізу потреб у розвитку, впровадженні передових технологій, вивченні та використанні передового досвіду колег сприяє розвитку нових компетенцій педагогічного колективу. Це і робота бібліотеки навчального закладу, яка надає доступ педагогам до передової фахової літератури. Це і робота психологічної служби навчального закладу.

Як же психологу, який здійснює психолого-педагогічний супровід навчально-виховного процесу сприяти активізації психолого-педагогічної компетентності колег?

Питання активізації психолого-педагогічної компетентності та практичне втілення в життєдіяльність нашого навчального закладу спирається на сучасні психотерапевтичні підходи.

Робота з педагогічним колективом — один із провідних напрямків діяльності психологічної служби навчального закладу. Він реалізується у всіх напрямках роботи психолога – психодіагностичній, консультативній, розвивальній, просвітницькій на трьох рівнях.

Перший – актуальний рівень, що включає в себе комплекс знань та умінь, необхідних для вирішення ситуативно виникаючих питань, проблем, утруднень, які передаються викладачам, класним керів-

никам, майстрам виробничого навчання.

Другий – змістовний, який базується на існуючих знаннях педагогів в області психології, а також уміннях та навичках використання психологічних знань у практиці викладача, які знаходять своє відображення у власному педагогічному стилі. Це також усвідомлення своїх концепцій, актуальних здібностей та їх впливу на ефективність педагогічної діяльності.

Третій – базовий рівень. На цьому рівні відбувається допомога в усвідомленні сенсу професійної діяльності педагогічного працівника в контексті особистісного розвитку як вихованців, так і самого педагога, усвідомленні власних потенцій та обмежень, їх природи та пошуку шляхів їх подолання.

За основу, або алгоритм, за яким вибудовується і в подальшому аналізується модель роботи психолога з педагогічним колективом, взята модель балансу відомого психотерапевта, доктора медичних наук та засновника методу Позитивної психотерапії Н.Пезешкіана, яка є універсальним інструментом для управління та діагностики ефективності будь-якої активності людини, в тому числі і компетентностей [3, с. 46-50]. Це динамічно стабільна система, яка характеризує ефективність як життєдіяльності людини в цілому, так і ефективність професійної діяльності педагога зокрема.

При плануванні роботи психолога з педагогічним колективом також важливим є дотримання балансу у розподілі уваги та часу для роботи з кожною зі сфер активності педагогічного працівника.

Одна частина взаємодії з педагогічним колективом стосується сфери **ТІЛА**, (відповідає на питання: «Хто робить?»). Робота педагога насичена як перевагами, так і ризиками. І найперший ризик – емоційне вигорання, яке погрожує педагогу психосоматичними захворюваннями. Практичне втілення піклування про цю сферу – оволодіння педагогами на тренінгах навичками подолання стресів.

Інша частина роботи з педагогічним колективом стосується сфери **ДІЯЛЬ-**

НІСТЬ (відповідає на питання: «Що педагог робить?»), а саме планування та реалізації професійної діяльності. В цій сфері важливим є надання психологічної допомоги шляхом проведення просвітницької та консультативної роботи з тем, які охоплюють питання взаємодії з усіма учасниками навчально-виховного процесу. Це проведення лекцій, виступи на психолого-педагогічних семінарах, виступи на педагогічних читаннях тощо.

Сфера **КОНТАКТИ** (з ким педагог взаємодіє і як) опрацьовується через усвідомлення власних сильних сторін та зон розвитку у сфері ефективного спілкування.

Сфера **СЕНСИ** – це усвідомлення того, які цінності педагог вкладає та власне яку місію несе своєю діяльністю. І тут робота психолога – допомогти педагогам усвідомити і сформулювати власне позитивне ставлення до цієї сфери. Це є важливим етапом на шляху до розуміння причин власної успішності – неуспішності.

Таким чином, можна виокремити риси компетентного педагога: постійна увага та аналіз своєї професійної діяльності, шанобливе ставлення та піклування про своє здоров'я, ефективність та задоволення від комунікацій та усвідомлення сенсів та цінностей від власної педагогічної діяльності.

Література:

1. Зимняя И. А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. / И. А. Зимняя. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 42 с.
2. Наказ МОН України від 14 серпня 2013 року № 1176 «Про затвердження галузевої Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти».
3. Пезешкиан Н. Психосоматика и позитивная психотерапия: Пер. с нем. — М.: Медицина, 1996. — 464 с.

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ДОСВІДУ РОБОТИ ВИКЛАДАЧА У ПРЕСІ ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСАХ

Шаповал Олена Олексіївна,
викладач біології Полтавського
професійного ліцею

Головне завдання викладача – це пробудження та розвиток інтересу учнів до навчання. Інтерес – рушійна сила пізнання. Інтерес – це зернятко, з якого викладач вирощує мотивацію до навчання.

Моя діяльність на уроках біології спрямована на організацію пізнавальної діяльності учнів, розвиток їх розумових, творчих здібностей та формування емоційно-ціннісного ставлення до природи. Підбір методів навчання, які забезпечують реалізацію цілей біологічної освіти, допомагають розвивати творчу особистість учня, формувати його життєві і соціальні компетенції, поглиблювати почуття прекрасного, любов до рідної землі, формувати відповідальне ставлення до природи й усвідомлювати місце людини в біосфері.

Протягом останніх років я працюю над проблемою «Шляхи підвищення ефективності викладання біології». Це питання цікаве, дає можливість реалізувати себе як активну, самодостатню особистість та виховати учня, орієнтованого на спосіб пізнання через самостійну діяльність. Я намагаюся цю проблему вирішувати шляхом оволодіння різноманітними

технологіями, формами, методами навчання, що сприяє ефективній роботі з різними за рівнем розвитку та базою знань учнями.

У своїй практиці надаю перевагу діяльнісному підходу у навчанні учнів і тому в особистому методичному арсеналі наявні різноманітні форми й методи навчальної діяльності, зокрема: створення атмосфери зацікавленості у пізнавальній активності кожного учня; стимулювання вихованців до вільного висловлювання своїх думок; вибір учнями способів виконання завдань; моделювання життєвих ситуацій; створення педагогічних ситуацій спілкування, обмін думками; самостійна пошукова робота з підручником та додатковою літературою, живими об'єктами; виконання дослідів, ведення спостережень; створення ситуацій для застосування учнями набутих знань у їх життєдіяльності; оцінювання навчальної діяльності не лише за кінцевим результатом, а й за процесом його досягнення.

У моїй роботі інноваційні технології посідають чільне місце. Адже в нових умовах і навчати треба по-новому. Справжній гріх для викладача – бути нудним. І надзвичайно небезпечно для нього вузькість інтересів, застиглість методів і прийомів. Як немає меж досконалості в будь-якій сфері, так і не існує того рівня знань, який давав би викладачу змогу відчувати себе повністю озброєним знаннями.

Сьогодні, в умовах стрімкого розвитку інформаційно-комунікативних технологій, коли володіння сучасними пристроями передавання, зберігання та обробки інформації є вимогою часу, коли майже кожен досвідчений фахівець вільно володіє навичками роботи в Інтернет-просторі, педагогічна галузь також вважає за необхідне поставити на службу освіти всі можливості освітніх мережевих ресурсів. Сучасний педагог у навчально-виховному процесі повинен удосконалювати свою роботу, використовувати нові форми, методи, засоби, прийоми на уроках. Дедалі більше педагогічних праців-

ників використовують Інтернет-сервіси з метою урізноманітнення роботи викладача, трансляції певних знань не тільки у класній аудиторії, а й за її межами, зокрема, на сайтах. Що ж таке сайт?

Сайт — це набір будь-якої інформації в Інтернеті, що об'єднана під однією адресою.

Сайт — це набір веб-сторінок, які містять певну інформацію або виконують певні функції.

Сайт забезпечує колективну взаємодію користувачів онлайн-середовищ, надає можливість організувати спільну освітню діяльність, реалізовувати власні комунікативні вміння, зберігати в мережі власні електронні ресурси, використовуючи програмні можливості різноманітних веб-сервісів.

В своїй роботі я широко використовую ресурси Інтернету, навіть створила власний сайт <http://vanyashevco.vix.com/shapoval> як засіб педагогічного спілкування.

Мета сайту — реалізація активних форм взаємодії суб'єктів навчально-виховного процесу в єдиному інформаційно-освітньому середовищі. Можливість оптимізувати й інтенсифікувати навчальний процес за рахунок підвищення інформативності й високого мотиваційного потенціалу.

Сторінки сайту: мій ліцей, про мене, методичні матеріали, колегам біологам, виховна робота як класного керівника (фото групи, вірші), робота методичної комісії, сторінка для учнів (розміщення матеріалів учнів, перелік сайтів для учнів, біологія для допитливих, завдання для учнів, які бажають мати високий бал з предмета та завдання для учнів, які пропустили тему).

Використання сайтів, блогів у освітній діяльності надає учасникам спілкування низку переваг та відкриває безліч цікавих можливостей:

- профорієнтаційна робота;
- залучення батьків до участі в навчально-виховному процесі;
- ліквідація прогалин у знаннях учнів;

інформування про події та заходи, що відбувалися чи відбуватимуться;

зацікавлення учнів предметом;

навчання учнів правил ведення мережевої дискусії;

популяризація власного досвіду роботи;

формування в дітей навичок безпечно-го поведіння у мережі, культури спілкування;

організація позакласної роботи учнів;

реалізація спільних проєктів батьків, викладача та учнів тощо.

Усяке починання нічого не варте, коли налаштовуєшся на посередність. Тільки прагнучи ідеалу, можна і самовиразитися, і здобути задоволення від здійсненого. Намагаюся не просто навчати, а покращувати, удосконалювати методи навчання, що й забезпечує високий рівень знань учнів і вміння скористатися ними в кожній конкретній ситуації.

Насамперед, мені самій має бути цікаво те, що я роблю, як веду урок. Задоволення, щастя від створеного уроку обов'язково передається учням. І я, напевно, зможу заразити їх своїм бажанням пізнати щось нове, разом створити якесь диво. Постійно публікую науково-методичні матеріали в освітніх періодичних виданнях (Шкільний світ, Основа, Плеяда), розміщую їх на сайтах та форумах (Учительський журнал «Он лайн», Форум педагогічних ідей), приймаю участь у конкурсах, обласних семінарах, вебінарах (зокрема, Консалтингового центру «Перспектива») стосовно новаторства у навчанні та вихованні учнів. Маю відповідні сертифікати.

Я ж справді люблю свою біологію. І вкотре переконуюся, що саме природа і є найбільшим творцем та найчудеснішим експериментатором. То ж як у неї не вчитися? Вона — джерело думки для творчого і допитливого розуму.

Колись давньоримський філософ Сенека сказав, що про свої здібності людина може дізнатися, лише спробувавши застосувати їх на ділі. І я постійно намагаюся це робити.

ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВО ВАЖЛИВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ НА УРОКАХ ФІЗИКИ

*Гайтан Людмила
Василівна,
викладач фізики
Полтавського
професійного
ліцею*

У сучасному суспільстві затребуваний фахівець, який не чекатиме інструкцій, а вступить у життя з уже сформованим творчим досвідом. У зв'язку з цим головним завданням професійно-технічних закладів освіти стало виховання компетентних людей — таких, які були б здатні застосовувати свої знання в умовах, що змінюються й чия основна компетенція полягала б у вмінні включитися в постійне самонавчання протягом усього свого життя.

Головна педагогічна ідея мого досвіду — це використання можливостей інноваційних технологій для формування життєво важливих компетенцій під час навчання учнів фізики.

При цьому запропонований мною набір дій повинен дозволити судити про рівень сформованості ключових компетенцій учня:

- вивчати:
- уміти отримувати користь із досвіду;
- організовувати взаємозв'язок своїх знань і впорядковувати їх;
- організовувати власні прийоми роботи;
- уміти розв'язувати проблеми й самостійно займатися навчанням;
- шукати:
- запитувати різні бази даних;
- опитувати інших;
- уміти працювати з документами і класифікувати їх;

- думати:
- критично ставитися до того чи того явища;
- займати позицію в дискусіях і мати власну думку;
- уміти оцінювати твори мистецтва й літератури;
- братися за справу:
- включатися в проєкт;
- нести відповідальність за доручену справу;
- уміти організовувати свою роботу;
- уміти користуватися обчислювальними й моделювальними приладами.
- Під час визначення особистісно орієнтованих технологій намагаюся підтримати й розвинути природні якості учня, тобто створити таку ситуацію, коли учень бачить і відчуває, що:
- він здатний щось робити не гірше за інших;
- його результати роботи, його успіх на уроці необхідні іншим учням;
- його позитивно й справедливо оцінять.

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ

Значну увагу приділяю формуванню дуже затребуваних сьогодні соціальних компетенцій. Проявляється це в тому, що учень має бути готовим до самостійного пошуку рішень до завдань уроку, заохочується вияв будь-якої ініціативи з його боку (боятися треба не неправильної відповіді, а відсутності участі в роботі групи; за неправильну, але оригінальну відповідь також можна отримати високу оцінку). Під час використання різних нетрадиційних форм навчання створюється ситуація неодмінної участі учнів у дискусіях, коли опонентам надається активна роль. Обов'язковою умовою на таких уроках є залучення до роботи учнів з різним рівнем знань.

Практичну реалізацію сформованих соціальних компетенцій учні здійснюють під час розробки, підготовки та проведення позакласних заходів з фізики.

Результативність цієї роботи бачу у готовності учнів до розв'язання загально-

людських завдань, глобальних екологічних проблем сучасної цивілізації, відповідальності за збереження й примноження природних ресурсів (домагаюся від учнів відображення цього в завершальній частині будь-якого уроку).

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ

Наріжним каменем вважаю такі відомі провідні ідеї, на яких базується вивчення фізики як такої:

1. Усе, що нас оточує, і ми самі — це природа. Матерія — те, що діючи на органи чуття, створює відчуття. Усе, що ми думаємо й знаємо про Природу — це свідомість. Фізика (як і інші природничі науки) вивчає матеріальний світ і цим збагачує людську свідомість.

2. Фізика вивчає суть (закономірності) матерії і явищ у природі. Законами фізики користуються всі інші природничі науки.

3. Основними джерелами знань про природу є спостереження й досвід. З'ясувати сутність предметів і явищ у природі можна лише через осмислення результатів спостережень і дослідів. До осмислення відносять:

- наукові передбачення (гіпотези);
- здогадки;
- фантазії;
- інтуїцію тощо.

Ідеалізація, або моделювання — характерний метод пізнання у фізиці. Пояснення законів природи науковці завжди доводять до рівня математичних суджень.

4. Кількісною мірою (характеристикою) властивостей (якостей) тіл або явищ є фізичні величини. Фізичну величину можна виміряти. Виміряти фізичну величину — значить порівняти її із фіксованим (одиничним) значенням цієї величини.

5. Для вимірювання фізичних величин користуються вимірювальними засобами. Кожен такий засіб має шкалу, на яку нанесені фіксовані значення вимірюваної величини. Щоб уміло користуватися вимірювальним засобом, потрібно знати межі вимірювань і ціну поділки, дотриму-

ватися правил експлуатації й інших вимог інструкції до засобу вимірювання.

6. Значення фізичних величин — іменовані й наближені числа. Виконуючи розрахунки, потрібно дотримуватися правил математичних дій над числами.

7. Фізичний закон виражає загальні відносини й зв'язки, властиві всім явищам цього роду. Прикладом є закон збереження маси в механічних, теплових і хімічних процесах.

Знання цих ідей зумовлює формування різноманітних компетенцій учня.

Також виходжу з того, що спочатку формування інформаційної компетентності повинно мати характер подиву. Починаю це з висловлювань відомих людей про фізику:

Фізика — цікава річ: вона цікава навіть тоді, коли в ній нічого не розумієш (М. Аров).

Бачу далі тому, що стою на плечах гігантів (І. Ньютон).

Подив спричиняє інформація, яка невідома учневі, яка здатна викликати полеміку, вносить інтригу. Ось чому такими цікавими на уроках фізики є для учнів різноманітні розповіді на наукову тематику.

Основною метою вважаю вміння учня логічно й грамотно формулювати свої думки, будувати цілісні, зв'язані і логічні висловлювання із науково обґрунтованим використанням фізичних термінів. Тому велике значення приділяю навчанню учнів умінь складати плани та опорні конспекти з вивченого матеріалу — спочатку за зразком, потім самостійно, як за відпра-

цьованим, так і за новим матеріалом, для закріплення й контролю знань. У цьому плані особливу увагу приділяю спільній роботі з учнями щодо складання таблиць систематизації знань з кожної теми, коли визначається соціальна роль учня в колективі через інтелектуальний, ігровий і дослідницький види діяльності, формуються вміння правильно ставити запитання, вести дискусію, аналізувати результати своєї діяльності.

Діяльність учнів я організовую через застосування методу інформаційного проекту з використанням мультимедійних технологій. Це дозволяє не тільки передати учням систему знань, а також досягати оволодіння ними комунікативними вміннями та навичками. Це дає учням змогу без особливого напруження самостійно під час виконання лабораторних, практичних робіт, а також демонстраційного експерименту робити відповідні таблиці й заповнювати їх відповідними даними вимірювань та обчислень.

Позитивний вплив мають задачі з незвичним змістом і розв'язанням. Прикладом можуть бути такі завдання:

1. Як визначити напрямок течії води в трубі, маючи тільки сірники й дрова? (Треба розпалити багаття, підігріти трубу в конкретному місці й простежити на дотик переміщення нагрітої води. Це і вкаже напрямок течії води в трубі.)

2. Як дізнатися, який із трьох вимикачів управ-ляє лампочкою, що перебуває в іншому приміщенні? Виходити й перевіряти можна лише раз. (Спочатку вмикається один вимикач на порівняно великий проміжок часу. Потім вмикається інший вимикач на невеликий проміжок часу. Після цього необхідно вийти в інше приміщення й обережно помацати лампочку, виявляючи ступінь її нагріву. Шляхом логічних міркувань визначають, який із трьох вимикачів управ-ляє лампочкою.)

Такі задачі приваблюють своєю незвичайністю й «красою» розв'язання, що забезпечує активність навчальної діяльності учнів, викликають у них «спортивний» інтерес.

Надалі ця тенденція реалізується під час проведення контрольних, самостійних і додаткових запитань до лабораторних робіт. Я склала їх таким чином, що кожен учень має свій варіант, де є завдання різного ступеня складності. Учень може вибрати собі такі завдання, які відповідають його можливостям. Таким чином, створюються умови для самовираження учня, його самоствердження, розвитку його потенціалу.

На заключних етапах уроків (де відбувається систематизація знань) використовую таку форму роботи, як пресконференція, під час якої відбувається обговорення того, наскільки об'ємно була розкрита й засвоєна тема уроку, у якому напрямку можна було б її вивчати далі тощо.

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНЦІЯ

В основному позитивних результатів досягаю за рахунок удосконалення вмінь учнів формулювати цілі власної діяльності й робити висновки. Відбувається це під час:

формування навичок роботи в групах, оволодіння різними соціальними ролями в колективі, через залучення учнів до різної діяльності: інтелектуальної, ігрової, дослідницької;

формування вмінь правильно поставити запитання, аналізувати результати діяльності, вести опитування, дискусію, організувати роботу групи;

використання можливостей, наявних під час формування фізико-математичної мови, шляхом оволодіння фізичними термінами.

На уроках особливим аспектом є вміння учнів логічно й обґрунтовано формулювати свої думки, логічні, цілісні висловлювання із використанням спеціальних фізичних термінів. Цілісну роботу, яку можна назвати інформаційно-комунікативною, проводжу під час спільного створення опорних конспектів спочатку за зразком, а потім самостійно, під час складання узагальнюючих таблиць після вивчення певної теми.

ФОРМУВАННЯ ПОЛКУЛЬТУРНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ

Уроки фізики мають великі потенційні можливості щодо формування полікультурних компетенцій учнів. Реалізую це, насамперед, через використання на уроках уривків із художніх творів Ж.Верна, популяризатора науки Я.І. Перельмана, оповідань із життя видатних учених, матеріалу з науково-популярної літератури щодо практичного впровадження наукових теорій тощо.

На основі свого досвіду можу окреслити такі шляхи формування життєво важливих компетенцій учнів на уроках фізики:

- створення умов для розвитку та самореалізації;
- формування потреб поповнювати свої знання протягом усього життя;
- засвоєння учнем правила: «Знає не той, хто переказує, а той, хто використовує знання на практиці»;
- думати й діяти самостійно;
- частіше показувати перспективи навчання учнів;
- заохочувати дослідну роботу учнів.

МИ УМІЄМО НЕ ТІЛЬКИ ПРАЦЮВАТИ, А Й ВІДПОЧИВАТИ

*Бондаренко Тетяна Анатоліївна,
викладач Гадацького вищого професійного
аграрного училища*

У Національному еколого-натуралістичному центрі учнівської молоді (м. Київ) із 12.06 по 15.06.2017 р. відбувся Всеукраїнський збір лідерів дитячого екологічного парламенту та представників

юнацьких секцій. До участі запрошувалися делегації із усіх областей та переможці Всеукраїнської інтернет-олімпіади «Крок до знань – 2017».

Учень Гадацького вищого професійного аграрного училища, переможець Всеукраїнської інтернет-олімпіади «Крок до знань» Тюжин Сергій був нагороджений безкоштовною путівкою до Всеукраїнського профільного табору «Юннат», де й відбувся збір учнівської молоді.

Сергій відвідав табір, з якого повернувся у піднесеному настрої та із незабутніми враженнями: програма була цікава і насичена. Учні відвідали Національний музей історії України, Київський націона-

льний академічний театр опери та балету ім. Т.Г. Шевченка, виготовляли подарунки і листівки воїнам АТО, оглядали найцікавіші місця м. Києва і просто спілкувалися

один із одним. Також із учасниками були проведені різного роду розважальні програми у самому еколого-натуралістичному центрі. Підсумовуючи свою розповідь, Сергій сказав: «Дуже радий, що мене нагородили цією путівкою. У таборі я побачив і почув багато цікавого і знайшов нових друзів. Щиро дякую педагогам, які заклали мені любов до фізики: Бондаренко Тетяні

Анатоліївні, Бондаренку Віталію Миколайовичу та Хлібко Любові Федотівні (вчитель фізики Хитцівської загальноосвітньої школи I-II ступенів), всьому колекти-

ву Гадяцького вищого професійного аграрного училища, своєму другу, земляку і однокласнику Мироненку Олександрю, із

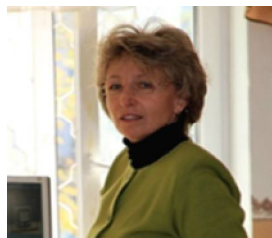
яким ми брали участь в олімпіаді і який мені багато допомагав (теж зайняв призове місце) і всім, хто нас підтримував. Мені дуже приємно, що доля звела із директором Лохвицького міського еколого-натуралістичного центру Ковальовою Вікторією Петрівною та учнями цього закладу, із якими ми разом брали участь у заходах і проводили вільний час.

Велика вдячність організаторам цього табору, зокрема координатору інтернет-олімпіади «Крок до знань – 2017» Дзюбенко Катерині Олександрівні.

Як відомо, удачі і злеті надихають людину до нових звершень. Хочеться врити, що ця перемога допоможе Сергію досягати успіхів у подальшому житті.

БІНАРНІ УРОКИ ФІЗИКИ ТА СПЕЦІАЛЬНИХ ПРЕДМЕТІВ ЯК ОДНА З ФОРМ ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ РОБІТНИЧИХ КАДРІВ

*Давидова Раїса
Олексіївна, викладач
фізики вищої
категорії, старший
викладач
Вищого професійно-
го гірничо-
будівельного училища*

Анотація. Як зробити урок цікавим, захоплюючим і домогтися того, щоб він розвивав розумову активність учнів, пізнавальний інтерес? Які педагогічні технології дозволяють учню розкрити знання? Існує безліч різноманітних прийомів організації занять, які допомагають учням виявити свої здібності. Одними з найефективніших у ПТНЗ є бінарні уроки фізики та спеціальних предметів.

Фізика є одним з обов'язкових загальноосвітніх предметів у професійно-технічних навчальних закладах. Крім того, для багатьох професій фізика створює необхідну теоретичну базу в засвоєнні спеціальних дисциплін. Метою встановлення взаємозв'язку програмового матеріалу фізики з темами професійно-спрямованих предметів є вироблення в учнів вмінь використовувати теоретичні знання з основ фізики в професійній діяльності.

Оскільки курс фізики має свою логіку побудови і матеріал вивчається за певною системою, розгляд питань техніки та технології окремих виробництв, в яких домінують фізичні процеси, служить не самоціллю, а ілюстрацією єдності, універсальності та інтеграції загальноосвітніх дисциплін та дисциплін профпідготовки, ілюстрацією важливості фізичних явищ та законів, що вивчаються.

Головне завдання викладача фізики полягає в тому, щоб дати учням не лише знання з програмового матеріалу, а й вмінь застосовувати їх у професійній діяльності.

сті. При цьому слід враховувати, що більшість учнів, які вступають до ПТНЗ, мають середній (а іноді і початковий) рівень знань з фізики, і лише одиниці – достатній.

Як зацікавити учнів? Як переконати їх, що фізика в їхній професії вкрай необхідна? За яких умов учні будуть добре вивчати предмет? Лише тоді, коли зрозуміють, що отримані знання знадобляться у житті, обраній професії, побуті. Знання, не пов'язані з практикою, швидко забуваються, а більш міцні, стабільні, корисні – це знання, пов'язані з практикою, винахідливістю, життєвим досвідом та умінням використовувати їх у нестандартних ситуаціях.

Перед викладачем стоїть задача – створити такі умови, за яких учень відчуватиме свою успішність, свої інтелектуальні досягнення. Це зробить продуктивним сам процес здобуття знань.

Найбільш ефективними з цієї точки зору є **бінарні уроки**. Це творчість двох (або кількох) педагогів, яка переростає у творчий процес роботи з учнями. Чому? Тому що вивчення якоїсь проблеми на грані двох (або кількох) наук – це завжди цікаво, такий вид діяльності викликає високу мотивацію.

Бінарні уроки:

- * є засобом підвищення мотивації навчання, тому що створюють умови для практичного застосування знань;
- * розвивають навички самоосвіти, тому що велику частину підготовки до уроку учні здійснюють самостійно і в позаурочний час;
- * розвивають аналітичні здібності і винахідливість;
- * володіють величезним виховним потенціалом.

Мої уроки фізики проводяться у тісному взаємозв'язку з уроками спецтехнології, матеріалознавства, обладнання і технології зварювальних робіт, будови автомобіля тощо. На таких уроках я ставлю за мету:

- навчити кожного учня розуміти сутність і зв'язок його майбутньої професії з фізичними властивостями виробничих матеріалів й передбачувати їх видозміни, виконувати навчально-пізнавальні й професійні завдання у тісному зв'язку з основними фізичними явищами, законами фізики і фізичними теоріями та передбачувати їх наслідки;
- формувати в учнів вміння застосувати основні принципи і закони фізики у майбутній професійній діяльності;
- формувати у майбутніх кваліфікованих робітників знання, які б надалі забезпечували виробництво прогресивними методами роботи і новітніми виробничими технологіями;
- поєднати вивчення фізики у тісному взаємозв'язку з предметами спеціалізації, що ґрунтується на реалізації професійної спрямованості та міжпредметних зв'язків.

Наприклад, у змісті професійно-орієнтованих завдань для професії «Кухар, офіціант» увага акцентується на основні положення молекулярної фізики, основ термодинаміки і електродинаміки, кінематики, динаміки. Зокрема, вивчається призначення і використання електроприладів (міксера, холодильника, електричної індукційної плити, пекарської шафи, електронагрівника, електром'ясорубки, паровари-

льної шафи тощо). Враховується дія фізичних явищ у професійній діяльності в процесі заморозки і смаження овочів та м'яса, кип'ятіння молока, води, засолювання овочів, риби, приготування кондитерських виробів, а також формуються уміння і навички підрахунку вартості електроенергії та визначення потужності, опору спіралі електроприладів тощо.

Поєднання тем для професії «Кухар, офіціант»

Предмет	Устаткування підприємств харчування	Фізика
Теми	Тістомісильні машини та їх види	Поступальний рух. Дифузія
	Індукційні плити	Електромагнітна індукція
	Класифікація машин	Змінний електричний струм, електромагнітна індукція
	Пароварильні шафи	Властивості рідин та газів
	Машина для нарізання овочів	Електричні машини

Поєднання тем для професії «Слюсар-ремонтник, електрогазозварник, стропальник»

Предмет	Матеріалознавство	Фізика
Теми	Механічні властивості твердих тіл та матеріалів	Механічні властивості твердих тіл та матеріалів
	Фізичні властивості металів	Теплопровідність, електропровідність
	Прокат сталі	Температура плавлення. Кількість теплоти
	Сплави металів. Типи сплавів	Питома теплота плавлення
	Загальні відомості про матеріали	Деформація

**Поєднання тем для професії
«Машиніст екскаватора, слюсар-ремонтник, стропальник»**

Предмет	Технології	Фізика
Теми	Загальні відомості про клепання	Сила. Види деформації
	Основні поняття про різьби	Механічні властивості твердих тіл та матеріалів
	Загальні відомості про згинання металу Навивання пружин	Пластичність, пружність, міцність, крихкість
	Види фрезерування	Електричні машини
	Обпилювання	Сила тертя

Я використовую такі етапи підготовки до проведення бінарного уроку:

1. Підбираю предмет і теми, де можливі варіанти бінарних занять.
2. Спільна робота викладача відповідного предмету з розробки плану-сценарію уроку. Кожен працює над своїми задачами.
3. Узагальнення і коректування розроблених матеріалів до уроку. Цей етап важливий тому, що на ньому викладачі повинні об'єднати свої розробки у єдиний урок. Уточнюється, як і що на уроці викласти, які питання поставити, яка послідовність проведення заняття. Визначаються функції кожного викладача. На цьому ж етапі коригуються випереджувальні домашні завдання учням напередодні бінарного заняття по кожному з предметів.
4. Планування бінарного уроку в розкладі занять. Це дуже важливий етап і тут можливі варіанти.

Перший варіант – на бінарне заняття планується два уроки підряд (дві академічні години).

Другий варіант – з урахуванням типу за-

няття і підготовчої роботи учнів можливе планування одного уроку з двох предметів одночасно.

Таким чином, вивчення фізики із професійною спрямованістю

у професійно-технічному навчальному закладі має свою специфіку, яка полягає в тому, що опанування учнями базового матеріалу відбувається на рівні вимог до підготовки певних професій через введення у зміст професійно значущого матеріалу, засвоєння якого забезпечує формування професійних знань, навичок, умінь та творчий розвиток майбутніх кваліфікованих робітників.

Перспективи подальших пошуків шляхів вдосконалення підготовки майбутніх робітничих кадрів я бачу у розробці професійно-спрямованих завдань, використанні нових методик викладання у тісному зв'язку зі спеціальними предметами.

Бінарні уроки вимагають великої підготовки, як викладачів, так і учнів, тому їх неможливо проводити часто. Але такий урок, проведений не заради зовнішнього ефекту, а для систематизації знань, формування переконань у взаємозв'язку предметів і цілісності світу, є важливим етапом у формуванні світогляду учнів, розвитку їх мислення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Рекуненко В.В. Методика проведення бінарних занять.-К.: 1995.

Інтернет-джерела:

1. <http://festival.1september.ru/articles/511774/> Видавничий дім «Перше вересня». Фестиваль педагогічних ідей: бінарний урок
2. <http://metodportal.net/node> Методичний портал

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ПРИ ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Росенко О.В.,
викладач інформатики
ПТУ №26 м.
Кременчука

В Україні на початку ХХІ століття освітній процес зазнав значних реформ. Навчальні заклади переживають необхідність докорінного переосмислення освітніх завдань, актуалізації змісту навчання, технологій становлення індивідуальності учня як суб'єкта і проектувальника життя, спрямованого на розвиток конкурентоспроможної, компетентної особистості, яка творчо підходить до розв'язування проблем, прагне змінити на краще своє життя й життя своєї країни.

Особливого значення сьогодні набувають такі якості робітників, як професіоналізм, компетентність, творча активність, мобільність, гнучкість, конкурентоспроможність, здатність навчатися протягом всього життя.

У зв'язку з цим в освіті впроваджуються і дедалі розвиваються нові інноваційні педагогічні технології, які створюють умови формування всебічно розвинутої людини.

До основних понять інноваційних технологій відносять [5, с.7]: нестандартні уроки; взаємооцінювання (через контрольні роботи, тести, завдання, робочі зошити тощо); групове і додаткове навчання; проблемне і модульне навчання; запрошення вчених, діячів культури, мистецтва на уроки; науковий експеримент при вивченні нового матеріалу; застосування досягнень техніки.

Впровадження інноваційних технологій вимагає від викладача вивчення спеціальної літератури, аналізу педагогічного досвіду викладачів-новаторів; розробки плану запроваджен-

ня інновацій.

Головними напрями впровадження інноваційних технологій є:

- створення предметно-орієнтованих та навчально-інформаційних середовищ, які дають можливість використовувати мультимедіа, системи гіпермедіа, електронні підручники тощо;

- освоєння засобів комунікації (комп'ютерної мережі, телефонного, телевізійного, супутникового зв'язку для обміну інформацією);

- навчання правил і навичок «навігації» в інформаційному просторі;

- розвиток дистанційної освіти.

На даний момент у практику нашого навчального закладу увійшли наступні види технологій:

проектні технології, тобто ті, що забезпечують інтеграцію знань і вмінь із різних видів діяльності, галузей науки;

ігрові технології, які формують навички розв'язувати творчі завдання на основі вибору альтернативних варіантів;

інформаційно-комунікаційні технології;

Викладачі активно впроваджують також технологію розвивального навчання; інтерактивні методики, роботу в групах (парах, малих групах), «кейс-метод», рольові та ділові ігри, групові дискусії, взаємне навчання.

Працюючи викладачем «Інформатики» з підготовки молодших спеціалістів я в своїй педагогічній діяльності при проведенні уроків широко використовую нові сучасні педагогічні технології, різні види нетрадиційних форм та методів навчання, з метою формування пізнавальних інтересів учнів застосовую інтерактивні методи навчання: ділові ігри, мозкові атаки, штурми, тестові завдання, складання та розв'язування кросвордів з предмету, розгадування ребусів. Створено ряд комп'ютерних презентацій, за допомогою яких урок можна зробити більш цікавим, інформативним, різноплановим. Застосування презентацій допомагає змінити вид навчальної діяльності. Коли викладач багато говорить, це стомлює учнів, вони не можуть зосередитися, увага розпливається, їм становиться нецікаво. При перегляді презентації працюють інші органи сприйняття інформації.

Наявність малюнків, схем, графіків, діаграм дають можливість краще запам'ятати матеріал уроку.

Використання цих методів сприяє підвищенню успішності по предмету та підвищенню якості знань учнів, а також вони роблять урок більш цікавим. Інтерактивні технології дають мені можливість підвищити інтерес учнів до предмету, розвивають творчу самостійність, учні вчаться користуватися різними джерелами знань.

Програми, які використовую на уроках:

My Test X, My Test X Pro – система програм (програма тестування учнів, редактор тестів і журнал результатів) для створення і проведення комп'ютерного тестування, збору та аналізу результатів, виставлення оцінки за вказаною в тесті шкалою. Програма легка і зручна у використанні. Всі викладачі та учні швидко і легко освоюють її. Посилання на програму à <http://mytest.klyaksa.net/html/download/>

Turbo Site - найпростіша програма для створення електронних підручників і сайтів. Вона робить роботу з HTML-кодом неймовірно простою, для цього не потрібно бути веб-спеціалістом. З її допомогою можна в найкоротші терміни зробити електронний підручник з можливістю коментування та тестами. Простота і універсальність – ось на чому базуються принципи роботи Turbo Site. <http://www.softportal.com/software-16968-turbosite.html>

Інтернет сервіси:

Wiki Wall - дозволяє створити стіннівку, в якій можна розмістити текстові блоки, малюнки, відео, посилання. Посилання: <http://wikiwall.ru/>

Prezi - інструмент для створення інтерактивної презентації в режимі онлайн. Це зручний і простий у використанні хмарний сервіс. Посилання: <https://prezi.com/>

Google Презентації – чудовий спосіб представити нові ідеї. Можна використовувати різні теми, шрифти, додавати відео, анімацію тощо. У Google Презентаціях кілька користувачів можуть одночасно працювати над тією самою презентацією.

Презентація зберігається на хмарному сервісі і доступна для скачування. Посилання: <http://www.google.com.ua/>

Google Форми – за допомогою Google Форми ви можете не лише швидко провести опитування, а й провести вікторину. Можна створювати запитання різних форматів: з одним або кількома варіантами відповіді чи з вибором відповіді зі спадного списку.

Посилання: <http://www.google.com.ua/intl/uk/forms/about/>

Генератор ребусів: [//rebus1.com.ua/index.php?item=rebus_generator](http://rebus1.com.ua/index.php?item=rebus_generator)

Генератор кросвордів: <http://puzzlecup.com/crossword-ru/>

Інноваційні технології – це нові методи спілкування з учнями, позиція ділового співробітництва з ними і долучення їх до нинішніх проблем. Інноваційні методи – це методи, що дозволяють учням самоствердитися, а самоствердження – це шлях до правильного вибору своєї життєвої позиції.

У сучасному процесі навчання використовуються, як традиційні, так і інноваційні методи навчання. Потрібно не тільки просувати вперед інноваційні методи, але й не забувати про традиційні методи, які не менш дієві, а в інших випадках без них просто не обійтися.

Потрібно, щоб традиційні та інноваційні методи навчання були у постійному взаємозв'язку і доповнювали один одного. Ці два поняття мають існувати на одному рівні.

Література

1. Даниленко Л.І. Теорія і практика інноваційної діяльності в загальній середній школі// Управління освітою. 2001. - №3. - С. 18-24
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. - К., 2004.
3. Ігнатенко М. Сучасні освітні технології // Математика в шк.,- 2003. - №4.
4. Педагогические технологии / Под общей ред. В.С. Кукушкина. – Ростов н/Д., 2002.
5. Химинець В.В. Інноваційна освітня діяльність/ В.В. Химинець. – Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗІПО, 2007. – 364 с.

ПИТАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ - ВАЖЛИВА СКЛАДОВА НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ПТНЗ

*Гулій Світлана
Іванівна, інженер з
охорони праці ДНЗ
Електрорадіотех-
нічний ліцеї м. Пол-
тава»*

Відповідно до Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і навчальних закладах, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 01.08.2001 р. № 563, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 20.11.2001р. №969/6160, відповідальність за створення безпечних умов навчального процесу покладається на директора.

Процес управління охороною праці в професійно-технічному навчальному закладі – це сукупність дій директора та відповідального спеціаліста з охорони праці щодо узгодження спільної діяльності працівників по створенню безпечних умов праці та навчального процесу. Ця діяльність повинна регламентуватися законами і основними нормативно-правовими документами з охорони праці та безпеки життєдіяльності: Конституцією України, Кодексом законів про працю, Законом України «Про охорону праці».

Директор організовує роботу із підготовки навчального закладу до нового навчального року, уживає заходів щодо приведення інженерно-технічних комунікацій, устаткування, обладнання у відповідність до чинних стандартів, правил, норм

Державний навчальний заклад «Електрорадіотехнічний ліцей м. Полтава» забезпечений відповідними документами, що регулюють питання охорони праці та

безпеки життєдіяльності в навчальних закладах. На календарний рік складається план організаційно-технічних заходів поліпшення умов охорони праці, здоров'я працівників та учнів. Раз на 3 роки переглядаються інструкції з охорони праці для всіх професій і видів робіт підвищеної небезпеки і на 5 років для інших робіт.

Перелік документів, що регулюють питання охорони праці, безпеки життєдіяльності в навчальному закладі:

- статут (наявність і правильність оформлення розділу з охорони праці);
- матеріали по ліцензуванню навчального закладу (наявність висновку з охорони праці – Управління Держпраці у Полтавській області, Держпродспоживслужби м. Полави, Управління ГУ ДСНС України у Полтавській області);
- правила внутрішнього трудового розпорядку для працівників навчального закладу, затверджені керівником;
- колективний договір (наявність розділу «Охорона праці», комплексних заходів із охорони праці, безпеки життєдіяльності, матеріали щодо їх виконання (акти) оформлюють 2 рази на рік);
- персоніфіковані посадові інструкції (№ 1-87) з розділом з охорони праці, безпеки життєдіяльності працівників навчального закладу з їхніми особистими підписами);
- протоколи засідання комісії із перевірки знань з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності працівників навчального закладу (оформляються один раз на 3 роки, новоприйнятих на роботу працівників – протягом місяця по 30 годинній навчальній програмі);
- посвідчення адміністрації навчального закладу з перевірки знань з питань охорони праці видах Полтавським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти ім. М.В. Остроградського);
- план організаційно-технічних заходів, щодо поліпшення умов охорони праці, здоров'я працівників та учнів;

- план заходів щодо попередження дитячого дорожньо-транспортного травматизму;
- акти загального технічного огляду будинків і споруджень навчального закладу;
- акт готовності закладу освіти до нового навчального року;
- акти-дозволи на проведення занять у навчальних майстернях та спортивних залах;
- акти-дозволи на введення в експлуатацію устаткування в навчальних майстернях і лабораторіях;
- протоколи перевірки опору заземлення електричної мережі;
- журнал обліку первинних засобів пожежогасіння;
- акт обробки дерев'яних конструкцій горища приміщення будинку вогнезахисним складом;
- акт перевірки стану вогнезахисної обробки дерев'яних конструкцій горищного приміщення;
- перелік інструкцій з охорони праці;
- інструкції з охорони праці для всіх професій та видів робіт;
- журнал реєстрації інструкцій з охорони праці;
- журнал обліку видачі інструкцій з охорони праці;
- програма вступного інструктажу з охорони праці;
- програма первинного інструктажу з охорони праці на робочому місці;
- журнал реєстрації вступного інструктажу з охорони праці;
- журнал перевірки знань з електробезпеки персоналу із групою електробезпеки І;
- журнал реєстрації цільового інструктажу учнів із безпеки життєдіяльності при організації суспільно корисної. Продуктивної праці та проведення позакласних і позаліцейних заходів;
- журнал адміністративно-громадського контролю;
- журнал реєстрації нещасних випадків на виробництві;
- журнал реєстрації нещасних випадків

із тими, які навчаються;

Стан пожежної безпеки в навчальному закладі

Пожежна безпека забезпечується за допомогою таких документів та заходів:

- 1) наказ директора про протипожежний режим у навчальному закладі, що видається щорічно на початку навчального року. У ньому визначаються:
 - порядок прибирання приміщень, горючих відходів і пилу, знеструмлення електроустаткування у випадку пожежі ті після закінчення робочого дня, огляд й закриття приміщень після закінчення роботи;
 - дії при виявленні пожежі, порядок і терміни проходження інструктажу із пожежної безпеки, а також призначені відповідальні;
- 2) інструкція з пожежної безпеки визначає:
 - порядок утримання території, будинків і приміщень, у тому числі евакуаційних шляхів;
 - забезпечення пожежної безпеки під час навчально-виховного процесу, масових заходів, експлуатації устаткування;
 - норми зберігання й видалення пожежо-небезпечних речовин і матеріалів;
 - порядок дій при пожежі: забезпечення безпечної і швидкої евакуації працівників та учнів;
- 3) план евакуації розроблений на кожен поверх ліцею, затверджений керівником навчального закладу. Він містить схему поверху, на якій нанесені шляхи й напрямки евакуації, місця розташування первинних засобів пожежогасіння й засобів зв'язку. План вивішено на видному місці, який вчасно переглядається з урахуванням наявних умов.
- 4) у куточку пожежної безпеки є відповідні інструкції:
 - при вході в ліцей на стенді з пожежної безпеки нанесений літерний індекс із порядковим номером і номер телефону най-

ближчої пожежної частини (екстрені виклики у разі надзвичайної ситуації);

- 5) не рідше одного разу на 2 роки перевіряються вуглекислотні вогнегасники. Балон вуглекислотного вогнегасника піддається гідравлічним випробуванням раз на 5 років. Порошкові вогнегасники проходять огляд на зарядних станціях раз на 2 роки. Усі первинні засоби пожежогасіння зареєстровані в журналі обліку первинних засобів пожежогасіння.

Проведено капітальний ремонт даху н вчального корпусу по вул. Європейській, 9, створені акти про стан горищ.

Стан електрогосподарства в ліцеї

Вартий уваги і стан електрогосподарства в ліцеї. При Полтавському навчальному центрі з охорони праці відбулося навчання з Правил безпечної експлуатації електроустановок споживачів, Правил технічної експлуатації електроустановок споживачів відповідального майстра виробничого навчання Сніжко В.І., про що свідчать протоколи. Є роботи, при яких може виникнути небезпека ураження електричним струмом працівників, тому всі працівники проходять інструктаж і перевірку знань один раз на рік за місце роботи із присвоєнням І-ї групи електробезпеки з розписом в протоколі проведення інструктажу.

Під постійним наглядом стан електрощитової кімнати. У приміщенні електрощитової не повинно бути сторонніх предметів. Плафони і світильники мають бути герметичні (наявність захисних кожухів), на підлозі біля електрощитові є діелектричні гумові килимки. Електрощитова кімната оснащена вуглекислотним (порошковим) вогнегасником та однією парою діелектричних рукавичок. Усі електричні щити постійно замкнені. На зовнішній стороні дверцят електрощитів нанесено: порядковий номер щита, яка подається на щит напруга, і попереджувальний знак «Обережно! Електрична напруга». А на внутрішній стороні дверей електрощи-

тової зазначена однолінійна схема електропостачання споживачів. Корпуси, кришки електровимикачів і електророзеток без відколів та тріщин, а також оголених контактів і проводів. Усі електророзетки, пристрої промарковані за номінальною напругою.

Утримання території навчального закладу

У належному стані і територія навчального закладу. На території навчального закладу освітлені пішохідні доріжки, вхідні двері, спортивний майданчик. У літню пору всю ділянку за 1-2 години до приходу учнів щодня прибирають, траву, квіти, спортивний майданчик й доріжки поливають водою. У зимовий час спортивний майданчик. Доріжки, щаблі сходів щодня очищають від снігу й криги, а також посипають піском. Сміттєзбиральник закриті, розміщуються не ближче 25 м від навчального корпусу. Сміття систематично вивозять, спалювати його на території забороняється. Карнизи на даху споруди у задовільному стані.

Підготовка ліцею до нового навчального року

Щороку ми ретельно готуємось до нового року. На початку нового навчального року директор ліцею видає наказ «Про підготовку до нового навчального року». У

якому зазначається склад робочої комісії та затверджується план заходів із терміном їх виконання і відповідальних осіб.

Після огляду робочої комісії навчальний заклад приймає в експлуатацію комісія,

створена за наказом відповідного органу управління освітою, до якого входять представники обласного (міського) відділів освіти (залежно від підпорядкування), а також представники місцевих органів державного нагляду (пожежна безпека, охорона праці, санітарна служба).

Перед початком навчального року працівники ліцею проходять щорічний медичний огляд відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23.05.2001 № 559 «Порядок проведення обов'язкових профілактичних медичних оглядів та видачі особистих медичних книжок (із змінами), наказ МОЗ України від 21.05.2007 № 246 «Про порядок проведення медичних оглядів працівників певних категорій».

Контроль за проходженням щорічних обов'язкових профілактичних медичних оглядів учнів відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 08.12.2009 №1318 «про затвердження Порядку здійснення медичного обслуговування учнів навчальних закладів» та медичних оглядів осіб віком до 21 року (ст.169 Кодексу законів про працю України) покладається на керівника закладу та органу управління освітою, якому підпорядкований ліцей.

Щорічно напередодні нового навчального року, згідно чинного законодавства, посадові особи уповноважених від держави здійснюють державний і громадський контроль (перевірку ліцею) на відповідність вимогам охорони праці, санітарно-гігієнічних норм, пожежної безпеки, про що свідчать акти перевірки.

Постійна увага приділяється роботі по запобіганню побутового травматизму шляхом проведення бесід, інструктажів з учнями та батьками.

Традиційно щороку в квітні проходить місячник з охорони праці з обов'язковою розробкою заходів проведення і підведення підсумків. Щопонеділка в ліцеї проводяться ранкові лінійки за різномановною тематикою посадовими особами з числа адміністрації ліцею, за участю майстрів виробничого навчання, кураторів груп.

У ліцеї є кабінет № 1 «Охорона праці

та безпеки життєдіяльності». Це навчальний підрозділ ліцею. Спеціально обладнане приміщення, оснащене сучасними засобами навчання, наочними стендами, меблями. Тут проводяться уроки, гурткові, позакласні й факультативні заняття, виховна робота з учнями, навчання та перевірка знань з охорони праці, безпеки життєдіяльності працівників.

Стан охорони праці, виробничої санітарії та пожежної безпеки систематично один раз на квартал заслуховується на аналізується на засіданні педагогічної ради, щомісячно на нарадах при директорові. Основи охорони праці учні вивчають у загальному курсі за 30 годинною програмою, передбаченою навчальним планом, розробленою Міністерством освіти і науки та погодженою із Державним департаментом з нагляду за охороною праці. Крім вступного, первинного і повторного інструктажів

з учнями кожного місяця проводяться цільові інструктажі з безпеки життєдіяльності з обов'язковою перевіркою знань і оформленням протоколів по затвердженню переліку питань. Випадків виробничого травматизму за останні 5 років у ліцеї не було.

У Електрорадіотехнічному ліцеї м. Полтава створено всі умови для життєдіяльності учасників навчально-виховного процесу.

**ВИКОРИСТАННЯ ТВОРЧИХ
ВПРАВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ
ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ
ТА ПІДВИЩЕННЯ ЗАЦІКАВЛЕНОС-
ТІ УЧНІВ ДО ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТА
«ОБЛАДНАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЇ
ЗВАРЮВАЛЬНИХ РОБІТ»**

Лісна Ірина Василівна, викладач предмета «Обладнання та технології зварювальних робіт» Полтавського професійного ліцею

Після закінчення професійного ліцею молодий робітник поринає у світ дорослого життя. Небайдужий викладач відчуває велику відповідальність за кожную особистість, яку він споряджає у цю життєву подорож. І наскільки ця мандрівка буде успішною, у значній мірі залежить і від викладачів, що спонукає нас поширювати свої знання, відшліфовувати педагогічні вміння, ставати майстрами своєї справи, відшукувати нові прийоми і методи для зацікавленості учнів на уроках.

Основною формою організації навчальної діяльності в ПТНЗ є класно-урочна система, яка вже не задовольняє повною мірою всі суспільні потреби. Тому перед педагогами постає завдання вдосконалювати форми організації процесу навчання, знаходити відповіді на запитання: «Як навчати? Як перетворити навчання на цікаве заняття? Як створити умови для розвитку та самореалізації особистості в процесі навчання? Як, залишаючись у рамках

класно-урочної системи, підвищити ефективність навчального процесу, досягти високого інтелектуального розвитку учнів, забезпечити оволодіння навичками саморозвитку особистості?

Одним із основних чинників, що впливають на ставлення до навчання, є здатність викладача охоплювати учнів активною діяльністю на уроках. Якщо учень відчуває увагу до себе з боку викладачів, зацікавленість у її успіхах, доброзичливість, то з радістю йде до ліцею та приділяє навчанню набагато більше уваги, що позначається на результатах навчальної діяльності.

Розв'язання актуальних освітніх проблем можливе на основі запровадження нових педагогічних прийомів, спрямованих на всебічний розвиток учня. Одним із них є використання творчих вправ як ефективного засобу активізації творчої діяльності учнів, формування в них пізнавального інтересу та підвищення зацікавленості до вивчення предмета.

Мій власний педагогічний досвід підказує, що використання творчих вправ допомагає зрушити з місця важкий камінь безуспішності у вивченні спеціальних дисциплін. Учні за період навчання пристосовуються, звикають до традиційних методів, до постійних форм і способів власної діяльності й діяльності викладача, їм знайомі «правила гри», усі «закони» звичайного навчального заняття, у якому все зрозуміло та передбачено і немає місця для чогось невідомого.

Застосування педагогом творчих вправ змінює звичну для учня ситуацію навчання, характер його діяльності, ставить в іншу позицію: учень припиняє бути «пасивним глечиком», у який «вливають чергову порцію знань», а стає активним учасником навчання.

Застосовуючи творчі вправи, я організовую пізнавально-навчальну діяльність учнів таким чином, що вони самостійно розв'язують певні ситуації, проблеми, спираючись на свої потенційні можливості і вже набуті знання у процесі взаємо-

дії «учень – інформація», «учень – ситуація», «учень – знання», «учень – проблема», «учень – учень», «учень – група». Мета моєї діяльності – розвиток в учнів інтересу до обраної професії. Цьому сприяють залучення їх до самостійного пошуку розв'язання проблеми, навички спілкування, вивчення матеріалу наперед, можливість проявити ініціативу і самостійність, винахідливість.

На уроках з використанням творчих вправ я організовую навчальний процес так, що практично всі учні залучені до співпраці. мають можливість розуміти і рефлексувати з приводу того, що вони знають і думають; створюється атмосфера доброзичливості, взаємопідтримки; організується індивідуальна, парна, групова робота; застосовуються дослідницькі процеси, ділові ігри, робота з документами, різними джерелами інформації; використовуються творчі завдання.

Завдяки цьому одночасно я можу розв'язати такі задачі:

- залучення всіх учнів до процесу пізнання;
- розвиток комунікативних умінь і навичок;
- активізація творчої діяльності учнів;
- емоційний контакт між ними;
- створення атмосфери співпраці, взаємодії;
- навчання роботи у команді, прислухатись до думки свого товариша;
- створення комфортних умов навчання, які б викликали у кожного учня

відчуття своєї успішності, інтелектуальної спроможності, захищеності, неповторності, значущості.

- зняття нервового навантаження учнів, можливість змінювати форми їх діяльності, переключати увагу на вузлові питання теми.

Творчі вправи захоплюють учнів, пробуджують в них інтерес та мотивацію, навчають самостійному мисленню та діям, бо вони передбачають:

- моделювання життєвих ситуацій;
- вирішення творчих завдань;
- спільне розв'язання проблем тощо.

Мета проведення творчої вправи – засвоєння навчального матеріалу, досягнення запланованих результатів уроку. При організації навчання я, як викладач, беру за основу такі вправи, які б сприяли розвитку критичного мислення учнів, їхньої творчої діяльності та самостійного набуття знань.

Використання творчих вправ якнайкраще розвиває в учнів творче мислення, інтерес до навчання, до творчої діяльності. В арсеналі мого педагогічного досвіду є набір творчих вправ різних типів, які сприяють успішному засвоєнню навчального матеріалу, розвитку пізнавальної самостійності учнів і мають найвищу результативність щодо активізації їхньої творчої діяльності.

При проведенні таких уроків змінюються роль і функції викладача — він перестає бути центральною фігурою і лише регулює навчальний процес, займається його загальною організацією, визначає загальний напрям (готує до уроку необхідні завдання, формулює питання для обговорення у групах,

контролює час і порядок виконання наміченого завдання, дає консультації, допомагає в разі серйозних утруднень).

Ефективність процесу вивчення спеціальних предметів у наш час визначається багатьма факторами, але основна роль належить викладачу, який дбає про формування активно думаючої особистості, справжнього фахівця своєї справи. Тому став-

лю собі за мету організувати на уроках діяльність учнів, що сприяє інтелектуальному розвитку. Для цього створюю відповідний настрій у групі, застосовую творчі вправи, спрямовані на прояв ініціативи при пошуку їхнього розв'язання.

Ще на початку своєї педагогічної діяльності я помітила, що краще засвоюється той матеріал, до якого в учнів є інтерес. Принцип, яким керуюсь під час проведення уроку, – повинно бути цікаво. Пошуки були спрямовані на працю всіх учнів у співтворчості з викладачем, яка розвиває творчі здібності, сприяє самостійному здобуванню знань, диференціює та індивідуалізує процес навчання, розвиває аналітичне мислення, вміння робити узагальнення, формує в учнів навички самооцінки та самоконтролю своєї навчальної діяльності. Саме тому я дедалі більше уваги приділяю використанню творчих вправ під час вивчення кожної теми, де тільки дозволяє зміст матеріалу. Саме творчі, до того ж посильні, завдання найдовше утримують увагу учнів. При цьому інтерес і задоволення, які дістають вони від зроблених на уроці відкриттів, а головне – відкриттів власних можливостей, сприяють створенню мотиваційної основи для витоків творчої діяльності.

Творча вправа передбачає цілеспрямоване повторення навчальних дій з метою формування умінь і навичок. Це – центральна частина заняття, яка підвищує авторитет знань, забезпечує активну участь в уроці та індивідуальну відповіда-

льність за результати навчальної праці кожного учня.

Мета проведення творчої вправи – засвоєння навчального матеріалу, досягнення запланованих результатів уроку. При організації навчання я, як викладач, беру за основу такі вправи, які б сприяли розвитку критичного мислення учнів, їхньої творчої діяльності та самостійного набуття знань.

Педагогічне керівництво виконанням вправ передбачає:

- мотивацію, доведення до свідомості учня мети виконання певних дій, їх усталеної послідовності;
- врахування умов, в яких вони відбуваються;
- аналіз виконання, виявлення причин допущених помилок;
- пошук можливостей удосконалення вмінь і навичок з урахуванням індивідуальних досягнень учнів.
- Виконання кожної вправи проводиться за таким алгоритмом:
- інструктування учнів щодо мети вправи та правил її виконання;
- об'єднання в групи і (або) розподіл ролей;
- виконання завдання, за якого викладач виступає як організатор, помічник, намагаючись надати учасникам максимум можливостей для самостійної роботи та навчання в співпраці;
- презентація результатів виконання вправи;
- рефлексія результатів учнями: усвідомлення отриманих результатів, що досягається шляхом їх спеціального колективного обговорення або за допомогою інших прийомів.

Формування знань і вмінь відбувається на основі поступового ускладнення умов виконання вправ. Спочатку учні засвоюють спосіб дії за зразком, який показую і коментую особисто, потім вправляються з опорою на різні види педагогічної підтримки (пам'ятка виконання аналогіч-

них дій чи технологічна картка), після цього виконують вправи без підтримки, зберігаючи в пам'яті спосіб виконання; нарешті, виконують вправи на застосування засвоєного способу дії в нових умовах.

Для підтримання інтересу до предмета творчі вправи, які я використовую на уроках, відповідають наступним вимогам:

- ◇ вони не схожі на завдання, запропоновані у підручнику, різноманітні, не однотипні;
- ◇ зміст завдань зрозумілий учням;
- ◇ види, послідовність і кількість вправ взаємопов'язані, відповідають темі та віковим особливостям учнів;
- ◇ завдання цікаві, викликають інтерес.

Я дбаю про те, щоб система вправ:

- ◇ була спрямована на розвиток і закріплення різних якостей знань і умінь учнів;
- ◇ забезпечувала достатню повторюваність за видами і кількістю протягом вивчення всієї теми;
- ◇ включала різні форми керування роботою учнів залежно від ступеня засвоєння ними матеріалу та рівня готовності (опора на зразок, таблицю, поетапне коментування, контроль кінцевих результатів тощо);
- ◇ мала різноманітну спрямованість:
 - встановлення причинно-наслідкових зв'язків;
 - встановлення схожості та різниці між об'єктами, що порівнюються;
 - зіставлення різних варіантів та дії вибору;
 - виділення певних закономірностей в навчальній інформації;
 - доведення правильності виконаних практичних або розумових дій;
 - пошук і виправлення припущених помилок;
 - висування гіпотез, пропозицій, здійснення певного прогнозу наступних подій.

При виконанні вправ ретельно слідкую за діями учнів, контролюю та спрямовую їхню діяльність, вправи пропоную не

стихійно, а використовую систематично, їх виконання супроводжую унаочненням.

Тільки за таких умов можна досягти високої якості кінцевих результатів і забезпечити розвиток творчого мислення усіх учнів відповідно до їх навчальних можливостей.

Використання творчих вправ якнайкраще розвиває в учнів творче мислення, інтерес до навчання, до творчої діяльності. Треба лише вдало добирати завдання, щоб вони викликали цікавість в учнів. Адже пробудити інтерес до предмета, навчати вихованців творчо мислити – це найголовніша мета, до якої я прагну у зв'язку з завданням підвищення рівня процесу навчання спеціальних предметів. Цьому сприяють:

- практичне ознайомлення учнів з нестандартним підходом до розв'язання пізнавальних завдань;
- пошук оригінальних рішень;
- багатогранна творча діяльність учнів, яка спрямована на формування навичок пошукової праці.

В арсеналі мого педагогічного досвіду є набір творчих вправ різних типів, які сприяють успішному засвоєнню навчального матеріалу, розвитку пізнавальної самостійності учнів і мають найвищу результативність щодо активізації їхньої творчої діяльності:

- для налаштування учнів на урок, забезпечення емоційної готовності до нього («Бартер», «Гарний початок – половина справи», «Абетка добра»);

- для створення проблемних ситуацій («Ланцюжок взаємодопомоги»);
- для формування в учнів уважності, кмітливості, уміння зосередитися («Розсипанка»);
- для актуалізації опорних знань учнів перед вивчення нового матеріалу («Місткий кошик»);
- для сприйняття та засвоєння учнями навчального матеріалу («Чорний ящик»);
- для систематизації та узагальнення навчального матеріалу («Закінчи речення», «Блеф-клуб», «Метеоритний дощ», «Плутанина», «Ромашка», «Скарбничка запитань», «Спіймай помилку», «Чи був ти уважним?»);
- для відпрацювання в парі, групою чи колективно («Хто далі?», «Диктант для шпигуна», «Парафразування», «Хрестики – нулики», «Своя гра», «Чарівна торбинка», «Розігрування ситуації за ролями»);
- для релаксації, зняття втоми («Релаксаційна хвилинка»);
- для підбиття підсумків уроку, щоб з'ясувати, яке враження залишилося в учнів від заняття («Мої враження від уроку», «Подяка», «Різнокольорова феєрія»);
- для встановлення відповідності між поставленими завданнями та результатами уроку («Дерево знань»);
- для домашнього виконання («Цікаве з цікавого»).

Вважаю, що ефективність заняття багато в чому залежить від так званого налаштування на урок, тобто забезпечення емоційної готовності до нього. З перших хвилин учень повинен відчути, що він цікавий викладачу не просто як носій знань, а й як особистість, що тут переймаються його настроєм, душевним самопочуттям. Спостереження за власним настроєм привчає учнів стежити за своїм внутрішнім станом, аналізувати його, а це сприяє формуванню рефлексійних умінь, мобілізує до праці, активізує увагу. Відтак викладачу легше створити робочу атмосферу на уро-

ці. Отже, щоб досягти позитивного налаштування учнів на урок, практикую спеціальні вправи, зокрема, «Обмін компліментами», «Побажай собі удачі», «Ланцюжок добрих побажань», «Обмін усмішками», «Кольоровий настрій» тощо.

Робота із використанням творчих вправ не закінчується на уроці. Домашнє завдання тісно пов'язане з роботою на занятті і розраховане на закріплення, поглиблення, розширення, систематизацію та узагальнення знань, а також розвиток самостійності учнів, їх творчого мислення, зокрема, шляхом виконання вправи «Цікаве з цікавого», суть якої в тому, що учні повинні, користуючись мережею Інтернет, написати есе про цікаві факти із заданої теми.

Саме за таких умов можливе виховання особистості, підготовленої до майбутнього, у якому необхідно розв'язувати проблеми та приймати конкретні рішення. Це дало мені змогу виробити формулу успішної роботи на уроці:

творчість учнів + творчість викладача = сучасний урок.

Спостерігаючи та аналізуючи результативність впровадження технології творчих вправ у навчальний процес можна побачити, що такий підхід забезпечує зростання активності учнів на уроці, значно підвищує рівень їхніх навчальних досягнень, а розвиток самостійності мислення дітей, прагнення їх застосовувати в нових ситуаціях, інтерес до вивчення предмета має позитивну динаміку.

МОЯ ПОЛТАВЩИНА

**Прокопенко Лариса
Владиславівна,**
класний керівник гру-
пи № 21 професійно-
технічного училища
№ 26 м. Кременчука

Співоча земле! Край талановитий,
Натхнення геніям ти щедро дарував...
Пісні народні, ширі, як молитва,
Ти Чураївни голосом співав.
Цілющі, певно, тут вода й повітря,
Натхнення можна пити з джерела.
Тому й думки прозорі та нетлінні,
І жар серцям земля моя дала.

Марія Бойко

Полтавщина... Край, у обрисах якого поєдналися давнина і сьогодення; край, де м'які переливи пагорбів-хвиль розмірено переходять в індустріальні придніпровські пейзажі, де хлібородна сила землі щедро черпає свій живлющий заряд у діяннях людей; край, що в минулому подарував світові багатьох чесних трударів, хоробрих воїнів, учених, поетів і народжує героїв нашої доби. Полтавська земля невелика за територією, але багата історією своєю, уславлена героїчними подвигами наших предків і величними звершеннями сучасників.

Територія Полтавської області – 28,8 тис. км², що складає 4,8% території України. Її протяжність з півночі на південь – 220 км, з північного заходу на південний схід – 270 км. Її територія перевищує території більше, ніж 50 країн світу, в тому числі таких як Албанія, Кіпр, Кувейт, Ліван, Ізраїль та інші.

На півночі область межує з Чернігівською та Сумською, на північному заході – з Київською, на заході – з Черкась-

кою, на південному заході – з Кіровоградською, на півдні – з Дніпропетровською і на сході – з Харківською областями.

Полтавська область більшою частиною знаходиться в межах Лівобережної України, лише невелика частина земель Кременчуцького району розташована за Дніпром, в межах Правобережжя. Землі області виходять до середньої течії Дніпра і належать до земель Середнього Подніпров'я. Дніпро в певній мірі служить природною межею області, омиваючи її землі на заході. Всі річки області впадають в Дніпро, і цим посилюється його роль в природному та господарчому комплексі.

На півночі Полтавської області колись стояло овiane легендами місто Гелон, добре знане древніми греками,— важливий центр економічного, культурного і торгового життя, форпост скіфської держави. А з плином століть, у наш вік ці місця народили мужнього партизанського командира Сидора Ковпака і конструктора грізної радянської зброї для боротьби з фашистами Миколу Духова, стали святилищем дружби народів: тут у роки Другої світової війни українські жінки врятували сина Грузії, відважного льотчика, Героя Радянського Союзу Захарія Хіталішвілі, і відтоді поле, що було свідком подвигу, зветься Захаровим...

На півдні, де розлилися води рукотворного Кременчуцького моря, вісім століть тому стояло місто-фортеця Воїнь. Воно надійно захищало рубежі Київської Русі. Іпатіївський літопис роком 1174-м датує похід у цей край Ігоря Святославича для розгрому половців, а в «Слові о полку Ігоревім» згадуються Сула і Лубни. Це дорогоцінні свідчення важливого стратегічного значення у боротьбі за єдність руських земель розташованих на території нинішньої Полтавщини міст і поселень.

9 березня 1802 року утворилася Полтавська губернія. До її складу спочатку входило 10 повітів – Гадяцький, Золотоніський, Кременчуцький, Лубенський, Полтавський, Переяславський, Прилуцький, Пирятинський, Роменський, Хорольський. Пізніше були утворені Костянтинівський та Миргородський, а ще пізніше – Зінківський, Лохвицький та Кобеляць-

лант класика грузинської літератури Давида Гурамішвілі. Тут творили Тарас Шевченко, Євген Гребінка, Леся Українка, Володимир Короленко, Максим Горький. У радянський час їх естафету підхопили Андрій Головка і Олесь Гончар, Олександр Ковінька і Павло Загребельний, Борис Олійник і Олекса Коломієць. У селі Білики вияскравлювався літературний хист Мате Залки — його й понині пам'ятає Іспанія, де мужній син угорського народу під іменем генерала Лукача боровся з фашизмом на чолі 12-ї Інтернаціональної бригади.

На Лубенщині жили й творили Олесь Донченко, Петро Лубенський, Володимир Малик, Шолом-Алейхем, Василь Симоненко, Петро Артеменко. Із Гадяччини походять Олена Пчілка, Михайло Драгоманов, із Лохвиччини — Архип Тесленко, Яків і Петро Савченки.

Спів землі полтавської чути далеко у світі. З козацького роду Чайок бере початок родовід генія російської музики Петра Чайковського, тут прокинувся вогненний дар Михайла Калачевського і Миколи Лисенка. Музичне мистецтво гідно репрезентує творчість цілої низки композиторів — уродженців цього краю: Ісака Дунаєвського, братів Георгія та Платона Майбород, Олександра Білаша.

Сучасником і добрим знайомим Тараса Шевченка був академік Михайло Остроградський, чий внесок у математичну науку мав світовий резонанс. А через століття на полтавській землі вимріяв, вираховував і окреслив майбутню трасу руху космічного корабля до Місяця один з піонерів теорії космічних польотів Юрій Кондратюк. О тій порі у полтавській профшколі робив перші кроки в трудове життя майбутній творець ракетно-космічної техніки Юрій Побєдоносцев, а за якихось п'ятдесят верст, у степовій Федорівці, ріс один з перших радянських розвідників космосу Георгій Береговий...

Працьовитими руками, польотом творчої думки, жаданням краси, душевною вродою полтавців твориться обличчя краю у сучасну добу. Мав він раніше лише запустілі степи, дрібні винокурні, водяні млини й лісопильні, а з часом сягнув рівня

найсучаснішої індустрії та високорозвиненого сільського господарства.

Руками кременчуцьких робітників споряджаються на вітчизняні та зарубіжні дороги великовагові автомобілі КраЗ, здатні працювати і в сипучих пісках, і в непрохідних хащах, і в горах, і в районах вічної мерзлоти. Звідси йдуть по сталевих магістралях вантажні вагони з маркою Крюківського заводу. В усіх кінцях країни на будівництві доріг працюють шляхові машини з кременчуцькою маркою. Колеса для автомобілів і сталеве литво, бензин і технічний вуглець — все це виробляє наддніпрянське місто.

А поруч на березі Славутича виросло місто юності — Горішні Плавні (Комсомольськ). Одне з найбагатших залізрудних родовищ покликало до життя потужний гірничо-збагачувальний комбінат, який постачає руду, концентрат і окатиші.

Прикрасились міста і села Полтавщини новими кварталами і вулицями, багатобарв'ям народних ремесел. Опішнянська майоліка і решетилівські килими, полтавська вишивка і миргородська кераміка — мов квіт народної душі, озореної щастям бачити і відтворювати світ яскравобарвний, піднесений і чистий. Справжнім святом праці й народного достатку став традиційний Сорочинський ярмарок.

Використані джерела:

- Адміністративно-територіальний поділ Полтавщини (1648-2012 рр.): довідник з історії адміністративно-територіального поділу / редкол.: Білоус Г. П., Білоусько О. А., Гудим В. В. та ін.; упоряд.: Васильєва Ю. О., Жук В. Н., Коротенко В. В. та ін. — Вид. друге, перероб. і доп. — Полтава: ТОВ «АСМІ», 2012. — 400 с.
- Полтавщина. Історичний нарис. — Полтава: Дивосвіт, 2005. — 592 с. + 48 с. вкл.
- <http://oblrada.pl.ua/index.php/nashkray/simvol>
- http://www.stepanivka-sem.edu.poltava.ua/biblioteka/simvoli_ridnoi_zemli/derzhavni_simvoli_poltavskoj_oblasti/
- <http://dovidka.biz.ua/chim-vidoma-poltavshhina/>
- <http://www.viche.info/journal/4751/>

**МОЯ ПОЛТАВЩИНА,
ТИ БЛАГОСЛОВЕННА
МИНУЛИМ І МАЙБУТНІМ У ВІКАХ...**
(Сценарій виховного заходу)

**Кругліковська
Надія Анатоліївна,**
викладач професійно-технічного
училища №31
м. Полтава

Анотація

Розробка виховного заходу спрямована на: виховання любові до своєї Батьківщини, піднесення патріотичного духу серед підлітків, ознайомлення учнів з традиціями рідного краю, національної гордості та любові до України; розвиток прагнення прилучитися до культурної скарбниці українського народу; формування естетичних смаків, поваги до великих предків, що створили і розбудували місто на Ворсклі.

Під час виховного заходу учні згадують нещодавні та вже минулі події, що відбувалися на території Полтавської області. Цікаві факти про рідний край не залишають байдужим жодного учасника заходу. Увага педагога спрямована на патріотичне виховання учнівської молоді. На прикладах відомих полтавчан, які зробили величезний внесок у розвиток науки та мистецтва, формується прагнення до досягнення життєвих цілей. Учні усвідомлюють необхідність збереження та подальший розвиток культурних надбань полтавського краю.

Використовуються різноманітні форми роботи з аудиторією: показ відеороликів, презентацій, проєктів, інтерактивне опитування. Розробка виховного заходу може бути використана в роботі викладачами та майстрами виробничого навчання професійно-технічного навчального закладу.

Мета заходу:

виховувати в учнів почуття патріотизму, національної гідності, любові до рідного краю;

формувати переконання у нетлінності духовних скарбів народу, повагу до своїх предків, символів Полтавщини;

формувати у дітей почуття особистої відповідальності за долю рідного краю, активної життєвої позиції, що сприятиме процвітання Полтавщини у майбутньому;

спонукати учнів до усвідомлення ними необхідності бути корисними своїй державі;

на прикладах основних подій показати становлення Полтавської області, як однієї з провідних областей незалежної Української держави;

окреслити її вагому частку в історії, культурі, економіці, науці держави;

сприяти формуванню історичної пам'яті, вихованню патріотичних, громадянських почуттів підлітків.

Обладнання та оформлення: Державний Прапор України та Полтавської області; плакати відповідної тематики; записи пісень про Полтавщину, комп'ютер; проєктор, презентації, відеоряд, карта Полтавської області.

Попередня робота:

підготовка учнями проєкту дослідження «Видатні постіті Полтавщини»;

створення презентації «Моя Полтавщина»;

підготовка театралізованого уривку з п'єси «Наталка-Полтавка» І.П.Котляревського;

підготовка танцювальним колективом «Золота молодь» композиції (пісня Наталії Май «На нашій Україні»).

Хід заходу

Відео. «Рідна моя земле» (у авторському виконанні Наталії Май)

Ведучий 1.

Пам'ятаю я майже з дитинства

Мальовничі ліси і поля.

Неосяжна моя Україна,

Полтавщина – то мати моя!

Пригадаю бабусин садочок,
Яблук рясно та свіжа рілля.
Як же можна це все не любити!
Полтавщина – це мати моя!

Пам'ятатиму майже з дитинства,
Пронесу скрізь життя почуття.
Це – і є все моя Батьківщина!

Полтавщина – ти мати моя!

Ведучий 1. Говорять, що Батьківщина подібна до величезного дерева, на якому не порахувати листя. І усе, що ми робимо доброго, додає йому сил. Але будь-яке дерево має коріння, без якого його повалив би навіть несильний вітер. Коріння живить дерево, зв'язує його із землею. «Без кореня і полин не росте», - говорить народна мудрість. Корінь – це те, чим ми жили вчора, рік тому. Це наша історія. Це наші діди і прадіди. Це їхні справи, що мовчазно живуть поруч із нами у дивовижних храмах, у чарівних піснях.

Нашу зустріч сьогодні ми присвячуємо рідній Полтавщині, адже 22 вересня виповнюється 80 років з дня утворення Полтавської області.

Полтавщина – красивий, колоритний і гостинний край з багатовіковою історією, мальовничою природою, чарівною піснею, мудрими, талановитими людьми.

Ведучий 2. Область утворена 22 вересня 1937 року. Розташована в середній частині Лівобережної України і належить до тих історичних земель, що стали ядром формування Української держави.

За розмірами територія Полтавщина посідає шосте місце серед областей України, що становить 28,8 тис. кв. км., це 4,76% від загальної території України. За кількіс-

тю населення посідає десяте місце – 1,6 млн. осіб. На території області мешкають представники понад 75 етносів. Найчисельніші – українці (понад 90%).

Відео. «Полтавщина моя» (у авторському виконанні Анатолія Крутька)

Ведучий 1. Своєрідною візитною карткою області є її символіка. Це, в першу чергу, герб і прапор.

Прапор Полтавської області затверджений 10 лютого 2000 року рішенням ХІ сесії обласної ради ХХІІІ скликання. Автор прапора - Євген Вікторович Ширай. На синьому полотнищі жовтий козацький хрест – основний елемент, який включено з історичних мотивів. У середині XVIII століття ряд полків (Кременчуцький, Пирятинський, Гадяцький, Зіньківський, Хорольський) були об'єднані навколо Полтавського полку, прапор якого мав темно-синій колір з козацьким хрестом.

Синій колір символізує стійкість, силу, вірність, надійність (за геральдичними правилами XVIII століття – боротьба за свободу).

Ведучий 2.

Розглянемо складові елементи герба Полтавської області.

Лук зі стрілою та зірки – елементи, які входили до гербів Полтави, Пирятина, вказують на історичну роль краю в обороні рідних земель, а також на місто Полтаву як адміністративний центр області.

Міські ворота з трьома баштами та флагштоками – елемент найстаршого із гербів, основний елемент герба м. Лохвиці вказує на міцність, могутність, недоторканість краю, козацькі традиції.

Хвиля води – елементи гербів міст Горішні Плавні, Кременчука, символізує багатство водних просторів області.

Козацький хрест – символ на історичних прапорах полтавських полків, та елемент гербів міст Миргорода, Зінькова.

Підкова – поширений елемент родових гербів України, символ щастя, добра, любові, злагоди.

Серце – елемент гербів гетьманів П.Полуботка, В.Кочубея (поширений елемент гербів України), символізує Полтав-

щину як серце України, її велич, духовність, землю, що надала життя видатним діячам світового значення.

Сніп – уособлює природне багатство, родючість земель, працьовитість її мешканців, національні традиції краю.

Корона – могутність, стійкість, велич і слава.

Ведучий 1. Прийняті кольори:

Малиновий – найбільш розповсюджений колір козацьких прапорів символізує могутність, хоробрість.

Лазуровий – боротьба за свободу, надія.

Золотий – сонце, світло, добробут, робота, гідність.

Ведучий 2. На момент утворення Полтавська область мала у своєму складі 45 районів та два міста обласного підпорядкування (Полтава і Кременчук). На сьогодні кількість районів зменшилась до 25, а міст обласного підпорядкування збільшилось до п'яти (Полтава, Кременчук, Горішна Плавні, Лубни, Миргород).

Значна частина наших учнів – мешканці різних районів Полтавської області. І кожен із них пишається своєю малою батьківщиною. Давайте поговоримо про деякі з них.

1. Скільки районів налічує Полтавська область? (25).

2. Цей район розташований у центрі Полтавської області ближче до півночі. Створений 7 березня 1923 року. Його територія межує з 7-ма районами області — Гадяцьким, Зіньківським, Шишацьким, Великобагачанським, Хорольським, Лубенським та Лохвицьким. Район багатий на корисні копалини. В межах району виявлені нафта, газ, буре кам'яне вугілля, торф, кам'яна сіль. Будівельні матеріали представлені запасами гіпсу, пісковика, каоліновими і гончарними глинами, гравієм, що залягають на першій надпойменній терасі ріки Псел. Районний центр — місто-курорт обласного підпорядкування — в якому проживає 40 тис. жителів. У селі Великі Сорочинці цього району народився Микола Гоголь. (Миргородський).

3. Район — адміністративно-територіальна одиниця Полтавської області. Розташований у північно-східній частині області й межує на північному заході з Гадяцьким, на заході — з Миргородським, на південному заході — з Шишацьким, на півдні — з Диканським та на південному сході — з Котелевським районами Полтавської області, на сході — з Охтирським районом Сумської області. В урочищі села Власівка відкрито джерело мінеральної води, яке занесено до каталогу мінеральних вод України під назвою «Ташань», широко використовується для лікування в місцевому санаторії «Сосновий бір». найпопулярнішим музейним об'єктом району є Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішні. (Зіньківський).

4. Район межує з Зіньківським, Котелевським, Полтавським, Решетилівським та Шишацьким районами Полтавської області. Річки: Ворскла, Ковжиха, Вільхова Говтва, Доброшин, Бистра, Кратова Говтва, Середня Говтва, Гараганка. Корисні копалини: газоконденсат, піски будівельні, цегельна і керамзитова сировина. У районі створений Регіональний ландшафтний парк. Саме у цій місцевості відбувається дія відомої повісті М. Гоголя. (Диканський).

5. Район розташований у центральній частині Полтавської області. Межує з Полтавським, Новосанжарським, Кобеляцьким, Козельщинським, Глобинським, Великобагачанським, Шишацьким, Диканським районами. На території району функціонують 13 природоохоронних об'єктів загальною площею 1794,3 га. Зокрема, орнітологічний заказник загальнодержавного значення «Михнівський» площею. Славетний майстрами вишивки «білим по білому». (Решетилівський).

6. Район розташований у північно-західній частині Полтавської області. Межує з Яготинським районом Київської області, Драбівським районом Черкаської області, Пирятинським і Оржицьким районами Полтавської області. Поверхня рівнинна. Залізнична станція району, яка виникла поблизу села Городище, була назва-

на на честь відомого українського поета-байкаря (*Гребінківський*).

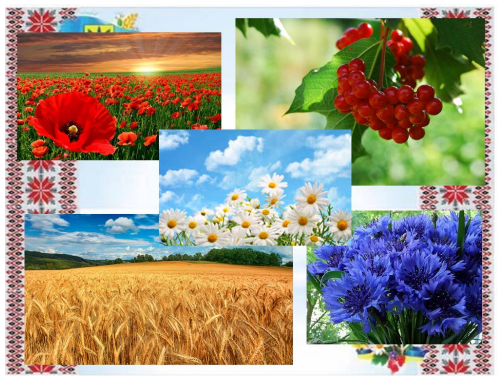
7. Найвіддаленіший район від обласного центру. Розташований район у північно-західній частині Полтавської області в лісостеповій зоні Придніпровської низовини. Територія району багата пам'ятками природи. Загалом тут 21 природоохоронний об'єкт. Зокрема, пам'ятка садового мистецтва загальнодержавного значення «Березоворудський», створений у давні часи родиною Закревських у своєму маєтку в селі Березова Рудка. Парк, дерева якого бачили ще Тараса Григоровича Шевченка. Також славиться сирзаводом, продукцію якого знають та смакують навіть за кордоном. (*Пирятинський*).

(*Учні по черзі підходять до карти Полтавщини і прикріплюють елементи районної державної символіки (герб чи прапор)*).

Ведучий 2.

Моя Полтавщина прекрасна,
Тобі б калиною цвісти!
Моя колиска, зоре ясна,
Процвітай вічно і рости!

Ще майорять поля пшениці,
Ще чути щебет солов'я,
Ще не зникли вечорниці,
Бо ще живе моя земля!

Ведучий 1. Обласний центр – місто Полтава. Pozнайомимось з історією Полтави, ніби на машині часу відправимось на багато століть назад. В Іпатіївському літописі говориться: «Ігор Святославович, зібравши війська свої, поїхав... супроти половців і переїхав Ворсклю коло города Лтави, йдучи до Переяславля, і узрілись вони

з військами половецькими».

Це перша письмова згадка про поселення Лтаву, відноситься вона до 1174 р. (1173 р.) Розташовувалось воно на нинішній Івановій горі – Соборний майдан, по березі річки Лтавки, що впадала у Ворсклу. Тепер вона тече під землею у трубах.

Учениця у вишитій сорочці розповідає легенду про Полтаву.

Фон – лірична мелодія.

Пливла собі колись у давнину
Замріяна і тиха річка Лтава.
З'явилося згодом місто у степу
І гордо нарекли його Полтава.
Та Лтава не велика й не стрімка,
Лиш солов'ї співали берегами.
А та Полтава й досі чарівна
Полтавками і щирими піснями.
Життя мінливе, час не зупинить,
Роки, як хмари, линуть понад степом.
Але полтавську душу не змінить,
Вона, як квітка, пахне диким медом.
Вона п'янить садами навесні,
Коли облите білим все навколо.
Співає колисковою мені
Осілля тиша місячного кола.
Хрестами в небо лине монастир,
Віками, як садами оповитий.
Навколо простягався світ страшний,
А ті черниці жили у молитвах.
Там недалеко хата в затінку,
З криницею була, як і годиться.
Колись у цьому самому садку
Жила собі Маруся-чарівниця.
Та Чураївна гожа, як весна.
Життя дало їй небуденну долю.
Пісні чарівні людям в світ несла,
І ті пісні полинули любов'ю.
За Україну та за всіх, за всіх
В тій пісні душу виспівала щиро.
У тій душі сплелися сльози й сміх,
І та душа пішла у світ, як в вирій.
І мудра, і співоча, й чарівна,
Така вона, Полтава кароока...
Другої ж бо такої в нас нема,
Зворушує і навіває спокій.

Марія Бойко

Відео «Полтава»

Ведучий 1. Багато пережила Полтавщина за часи свого існування. Не раз напа-

дали на неї вороги – кочівники, татари, польсько-литовська шляхта – спалювали, знищували місто, а воно знову відроджувалось, відбудовувалось, міцніло.

У часи козацтва Полтава була полковим містом. Дещо пізніше сталася подія, яка зробила Полтаву відомою в світі – це Полтавська битва 1709 р. зі шведами.

На жаль, Полтавська битва 1709 р. була не останньою кривавою сторінкою в історії Полтави. Ще не раз доводилося проводити їй своїх синів на бій.

Ведучий 2.

Але особливо жорстокою була Друга світова війна. За два роки окупації на території області гітлерівці знищили 22 1895 мирних жителів і військовополонених, на рабську працю до Німеччини насильно вивезли 14 9116 юнаків і дівчат. Повністю винищили єврейське і циганське населення краю.

Дорогою ціною дісталася полтавцям перемога над нацистською Німеччиною. На території області поховано 14 2130 бійців і командирів Червоної армії, які полягли в боях або померли від ран, 6 040 підпільників і партизан, 261 680 радянських військово-полонених і 88 970 мирних жителів.

За роки війни до Червоної армії було мобілізовано майже 270 тисяч полтавців. Воювали вони на різних фронтах, у партизанських загонах та в антифашистському русі Опору. 165 з них стали Героями Радянського Союзу, а 26 — повними кавалерами ордена Слави.

Відео «Розкажіть про Україну. Полтавщина»

Ведучий 1.

Сьогодні наш обласний центр має більше 70 підприємств, більше 10 науково-дослідних і проектних інститутів, близько 40 шкіл, багато училищ, технікумів, коледжів, вищих навчальних закладів. Є музично-драматичний і ляльковий театри. Багато музеїв, пам'ятників. Більше 700 вулиць, загальна довжина яких більше 300 км – відстань від Полтави до Києва. Населення близько 300 тис. жителів, які прославляють своє місто працею.

Ведучий 2.

Де зелені хмари яворів
Зупинили неба синій став,
На стежині сонце я зустрів,
Привітав його і запитав.

Усі народи бачиш ти з висот,
Усі долини і гірські шпилі.
Де ж найбільший на землі народ?
Де найкраще місце на землі?

Сонце усміхнулося здаля:
- Правда, все я бачу з висоти,
Всі народи рівні, а земля
Там найкраща, де народився ти!

Ведучий 1.

Полтавський край – один із наймальовничіших регіонів держави, багатий на родючі чорноземи, значні поклади газу та нафти, залізної руди та інші корисні копалини. Але наш найголовніший скарб – люди.

Полтавська прадавня земля вигодила у своїй материнській колисці сотні славетних синів та доньок, котрі впродовж віків наповнювали скарбницю національної і світової культури, науки.

Не існує жодної галузі науки, культури і мистецтва, яка б не була збагачена мудрістю і талантом наших земляків. Полтавський край – унікальна скарбниця національної духовності й культури. Витоки української літературної мови, класичної літератури, театру, образотворчого мистецтва беруть початок на благословенній Полтавській землі. Не випадково Полтавщину називають духовним серцем України.

Представлення проекту-дослідження учнів «Видатні постаті Полтавщини»

тавщини» з використанням презентації. Після розповіді про І.П. Котляревського учні демонструють театралізований уривок із п'єси «Наталка-Полтавка».

Ведучий 2. Полтавці шанобливо зберігають давні традиції національного гончарства, народних промислів, малярства. Із цього вічного коріння продовжує жити дерево нації, отримуючи нові творчі імпульси.

Знана Полтавщина і як потужний промисловий регіон держави з розвинутою нафтогазовидобувною, нафтопереробною, машинобудівною, хімічною, гірничорудною, автомобільною, текстильною промисловістю.

Сучасна продукція полтавських товаровиробників має попит далеко за межами краю. Інвестиційна привабливість області відкриває нові перспективи співробітництва із зарубіжними країнами на засадах партнерства та взаємовигідних торговельних стосунків.

Відео «Великі Будища (музей весілля та Опішня»

Ведучий 1. Споконвіку на полтавських родючих чорноземах вирощувався хліб, і любов до хліборобської праці передавалася із покоління в покоління. Аграрії області гідно продовжують ці традиції, застосовуючи новітні технології вирощування та переробки сільгосппродукції та впроваджуючи екологічний стандарт України.

Неповторна самобутність і краса Полтавського краю, його багата історична спадщина, чисте повітря і цілюща вода обумовлюють важливе значення Полтавщини як екологічно чистої зони відпочинку та туризму.

Справжньою перлиною мережі санаторно-оздоровчих закладів області є курорт міста Миргорода, на який приїжджають відпочити та оздоровитися мешканці з усіх регіонів України та з багатьох країн світу.

Ведучий 2.

Батьківський заповіт

Ти можеш навчитись чужого звичаю
І мову чужу, наче пісню, завчить.
Але і в раю не знайти тобі раю,
Якщо ти не будеш Вітчизною жить!
Якщо позабудеш стежину до хати,
Яку дитинчам навпростець протоптав,
І матір, і рід свій, і слово крилате,
То, значить, чужинцем бездушним ти став.
Чужинцем не тільки для рідного роду,
А навіть для тої нової землі,
Для друзів нових, що тебе у негоду
Пригріли ласкаво у власнім теплі.
І, наче прокляття, в нову ти родину
Внесеш свого серця закалець черствий.
Внесеш, мов безкровний слимак, холодну,
Бо вбив і стоптав ти свій корінь живий.
Ти дітям і правнукам мусиш віддати
Живуче коріння - свій батьківський рід, -
Тоді їх ніяким вітрам не зламати,
Ніякій негоді не стьмарити світ.

Ростислав Братунь

Ведучий 1. Ось і добігла кінця наша з вами зустріч. Бажаю вам, щоб була легкою ваша дорога до знань, щоб ви були здорові, щоб у синьому небі України був мир, а поміж людьми любов та злагода. Завжди пам'ятайте, що ви діти своєї рідної і гордої Полтавщини, зі своїми звичаями, традиціями, легендами, казками та багатою, як земля, українською мовою.

Учні танцювального колективу «Золота молодь» виконують танцювальну композицію під пісню Наталії Май «На нашій Україні».

ПОЛТАВА ВІДОМА І НЕВІДОМА

Мазур Тетяна Борисівна, класний керівник групи № 4 а/б професійно-технічного училища № 26 м. Кременчука

Полтава – духовна столиця України, одне з найдавніших і найзеленіших міст нашої держави, відоме історичними й культурними пам'ятками. 11 століть Полтава примножує славні традиції, дбає про красу теперішню, омолоджується, з оптимізмом крокує в майбутнє.

Оспівана Гоголем і Котляревським, Полтава дивує гостей міста своєю доброзичливістю і чистою українською мовою. Здається, саме із Лтави черпає рідне слово могутність і красу, милозвучність та тверду впевненість у своєму майбутньому.

А згадайте-но, як тікали шведи з під Полтави? У місті чимало пам'яток, пов'язаних з цією подією, про яку цікаво розкажуть при відвідинах історико-культурного заповідника «Поле Полтавської битви».

Івана Котляревського справедливо вважають родоначальником сучасної української літературної мови. Якщо хтось не знає «Енеїди» або «Наталки-Полтавки», він не знає про Україну нічого. Славного земляка в Полтаві вшановують і не забувають. На його честь названо гору, де розташований будинок-музей великого класика. Ставши на Івановій горі, можна досягнути поглядом все місто з Монастирською та Інститутською горою по обидва боки, річкою Ворсклою внизу. А ще на Івановій горі знаходиться пам'ятник славнозвісному Галушці, герою безсмертного гоголівського твору, адже Микола Гоголь також черпав літературне натхнення з полтавської землі.

Серце Полтави – Корпусний сад,

унікальний витвір садово-паркового мистецтва, улюблене місце відпочинку багатьох жителів міста і його гостей. Парк округлої форми, з центру тягнуться радіальні алеї, вздовж яких стільки рослинності, що неможливо всьому надивуватися – різноманітні види кущів, дерев і безліч клумб, від яких ніяк відірвати очі – на початку літа квітнуть півонії, приголомшуючи все навкруг п'янкими пахощами, а ледь пізніше – королеви-троянди, немов на подіумі конкурсу краси.

В Полтаву можна закохатись з першого погляду, а закохавшись, не захочеться звідси нікуди від'їздити.

Полтава має цікаві історії та легенди. Одні підтверджуються фактами, а деякі так і залишаються вигадками. Не кожне українське місто може похвалитися такою кількістю містичних історій. А, як відомо, диму без вогню не буває.

Якщо вдивитися в герб Полтавської губернії 1878 року, то на ньому добре помітна піраміда, в якій зображена змія, що пожирає сама

себе – це уроборос, символ магів, філософів і мислителів. Вже не одну тисячу років, він означає циклічність життя. Символ уробороса має багату історію використання в релігії, магії, міфології та психології.

Містичні явища на Полтавщині описували: М.Гоголь, Леся Українка, О. С. Пушкін, А. І. Купрін. снує думка, що Маргариту з однойменного роману «Майстер і Маргарита» Булгаков списував з однієї з полтавських відьом, а про літератора Берліоза, у якого на похороні крадуть голову, писав саме в ті роки, коли відбулося й перепоховання Гоголя.

Отже, почнемо з класика українсь-

кої та світової літератури Миколи Василювича Гоголя, біографія якого пронизана надприродними силами. Відомо, що письменник дуже боявся бути похованим заживо, тому просив не ховати його, доки тіло не почне розкладатися. Через вісімдесят років після смерті письменника, коли відбувалось перепоховання, його труну відкрили, і далі версії побаченого різняться: хтось побачив подерту зсередини кришку труни, хтось, що нібито скелет «лежав» на боці, хтось, що черепа взагалі не було. З тих пір і ходять жакливі чутки, що письменника все-таки поховали живцем.

Гетьман Богдан Хмельницький завжди возив із собою полтавчанку Марусю, яка наводила порчу на ворогів та передбачувала результат бою.

Видатний історик В'ячеслав Швець, досліджуючи біографію тирана Гітлера, наткнувся на щоденник юриста при ставці фюрера – Генрі Пікера, в якому описувалося, як Гітлер був вражений красою українських земель і вже подумки уявляв їх німецькими, а місцевих жителів – стертими з лиця землі. Та після короткої прогулянки Полтавою його плани щодо українців кардинально змінилися. Рейхсфюрер зізнався, що побачивши на вулицях Полтави велику кількість гарних блакитнооких і світловолосих жінок, які відповідали всім стандартам арійської раси, він був готовий відмовитися від своїх виношених роками расових теорій. Відповідно до його нових планів, знищенню підлягало тільки чоловіче населення України, а от жінкам приді-

лялася інша роль. Україна повинна була стати генофондом тисячолітнього рейха!

Гуляючи Полтавою, навідайтесь до будинку № 40 по вулиці Пушкіна, біля якого завжди в'ється зграя чорних ворон.

Легенда цього будинку така: в середині XIX ст. тут було побудовано прибутковий дім, куди часто приїздили відпочивати заможні кияни, адже саме там можна було винайняти умеб-

льовану та гарно оздоблену квартиру. Прибутковий дім на Пушкіна приваблював відвідувачів своєю незвичною та асиметричною архітектурою. Сама будова нагадує лицарський замок, саме тому полтавчани і охрестили його «Замок Річарда». У 1906 році цікавий будинок привернув увагу досить дивного гостя, на голові у якого був чорний капюшон, його супроводжував слуга. Клієнт зняв найкращий номер, розплатився за нього за кілька місяців вперед і зник ... з кімнат він більш не з'являвся. Через деякий час містом поширилися чутки про загадкового чоловіка, говорили навіть, що поруч з будинком перелякано іржали коні та відмовлялись рухатися далі. А тим часом із мешканцями будинку почали траплятися нещасні випадки. А незабаром містом розповсюджувалися нові чутки: слуга прийшов уночі до господаря і повідомив, що його господар при смерті. Той поспішив до кімнати і застав постяльца в страшних судомах, бідолаха мучився і ніяк не міг померти, все припинилося, коли покоївка відкрила вікно, і в нього влетіли ворони. Звісно, це всього лиш легенда, але над дахом будинку по вулиці Пушкіна і зараз з шумом кружляють зграї ворон.

Кадетський корпус був побудований на честь сторіччя Полтавської битви і був дуже престижним дворянським навчальним закладом до революції 1917 року.

Про ті часи залишилася сумна легенда. Одного з кадетів звинуватили в крадіжці, яку він не скоював. Тоді керівництво Кадетського корпусу давало вибір батькам – відрахування або прилюдна порка. Батьки хлопчику не повірили. Його дуже жорстко відшмагали, після чого він у відчаї викинувся з верхнього поверху. Лише після трагедії дійсний винуватець крадіжки зізнався у скоєному, але вже було пізно. З тих пір цей юний кадет став примарою в стінах свого корпусу, який йому так і не вдалося закінчити.

Велике зацікавлення викликає Монастирська гора. На ній багато років тому знаходилося древнє капище, пізніше там

був закладений Хрестовоздвиженський монастир, але досі в грозу над верхівками монастиря чутні звуки божественної битви, це означає, що грізний Перун досі не змирився з втратою свого святилища.

Біля театру ім. М.В. Гоголя розташований пам'ятник "Марусі Чурай". За легендою, три століття тому у Полтаві проживала Маруся Чурай, яка щиро любила парубка Гриця. Та хлопець зрадив їх почуття і одружився на багатій, за що був

отруєний Марусею. З'явився він у 2007 році і одразу отримав символічну назву – «Дівчина із мобількою», оскільки молода особа на

постаменті схилила голову до плеча і піднесла руку до вуха, ніби вона говорить по телефону. Містом уже блукає повір'я: якщо підійти до пам'ятника і прийняти аналогічну позу, то довгоочікуваний дзвінок прозвучить.

Для багатьох Полтава асоціюється зі знаменитою Полтавською битвою. Сто

років тому із Швеції привезли гранітну стелу, що стала основою пам'ятника «Шведам від шведів». Місцевим населенням одразу ж почали ширитися чутки про образи, що таємничим чином з'являються на стіні з першими променями сонця, а потім зникають. Одні бачили шведського воїна, інші – богиню перемоги, треті – символи. Чутки та легенди ширилися доти, доки в Полтаву завітала шведська делегація зі скульпторами та уфологами. Вони підтвердили, що вранці на граніті проступає образ короля Карла XII і Богородиці, що схилилася над ним, а такого ефекту можна досягти обтесавши граніт особливим чином.

Останнім часом минуле все частіше промовляє до нас. Воно підкрадається й стукає нам у двері, в надії на розкриття. Земля накопичила занадто багато інформації й фактів, де кожен стає тепер своєрід-

ним посланням для нас. Одне з них – піраміди на Полтавщині.

Вони вражають своєю величчю і довговічністю, придушують своєю масивністю. Вони дивують своїми простими і гармонічними формами, спрямованими у космос. Вони притягують, їх важко не впізнати. Піраміди... І ще важче уявити собі їх у невеличкому українському селі Комендантівка на Полтавщині, де стоїть щось подібне до ось цих стародавніх пам'яток древнього Єгипту – 15-метрова гранітна усипальниця, виконана по мотивах племені майя.

З'явилася вона тут майже 150 років тому, завдяки дворянину Олександру Білевичу. Моряк, учасник російсько-турецької війни 1877-1878 років і визвольної війни на Балканах, долею він був відправлений у цей містичний Єгипет, місто Гізу. Там, під впливом неземних конструкцій фараонів Хафра і Хеопса, складених з мільйонів кам'яних блоків і з точністю підігнаних один до одного, Білевич задумався й вирішив побудувати часточку Єгипту у своїй рідній Комендантівці...

Будували піраміду довгих 13 років. Будматеріалами послуговували гранітні блоки і плити, що привозили на возах з місцевого кар'єру робітники. Тут їх обробляли і з допомогою дерев'яних балок тросами зтягували наверх. Олександр використав дідовський спосіб приготування вапнякового розчину. Його готували за давнім рецептом: на крові свіжозабитої худоби з додаванням яєчних білків. Власне, завдяки цьому унікальна споруда і вистояла, коли під час другої світової в усипальню через вікно залетів снаряд. Він вибухнув, проте

споруда навіть не порушилась і збереглась до наших днів.

Місцеві жителі розповідають, що піраміда володіє цілющою силою та містикою. Як магнітом, притягує до себе цікавих і неординарних особистостей, йогів і цілителів. Кажуть, якщо стати на перехресті променів світла всередині споруди, то можна оздоровитися.

У роки війни Росії проти Османської імперії, в Олександра раптово занедажує дружина, Софія Михайлівна Білевич. З важким серцем він розлучається з єдиною коханою людиною, ховаючи її в одному з похоронних залів своєї фамільної піраміди. Гранітні плити щільно зімкнулися, а всередині великого залу звели православний християнський іконостас. Невдовзі він був освячений і на вершині піраміди з'явився хрест. В честь жінки Олександр назвав піраміду Софіївською.

Покинувши спорожнілий маєток, Олександр Білевич відправляється на російсько-турецьку війну, де прославить своє ім'я і увесь рід. Через декілька років він повернеться назад в Комендантівку і стане відомим у малоросійських колах меценатом, а з 1895 по 1916 року – ватажком місцевого дворянства.

У 1916 році його життя обривається. Він був похований у збудованій ним піраміді, де і знайшов спочинок аж до Другої Світової війни, після якої усипальницю розграбували і понищили більшовики.

Сьогодні її переобладнали, а поряд з нею з'явилася цегляна прибудова з пластиковими вікнами і євроремонтом. Це діюча православна церква московського патріархату. Тут лікує з допомогою Біблії отець Григорій. Це один з шести храмів, якими він опікувався. Гроші на відбудову, за словами священника, він збирав сам близько 7 років.

Чи містична Полтава насправді, вирішувати кожному особисто. Але щось незрозуміле та незбагненне у ній присутнє. Якщо людина бажає вірити в чудо, не варто її розчаровувати реальністю.

**Методична розробка виховного
заходу на тему
«БЕРЕГИНИ АВТОСВІТУ»
(до Дня автомобіліста)**

*Марчук Іванна
Павлівна, ви-
кладач спеціа-
льних предме-
тів автомобіль-
ного профілю
Вищого профе-
сійного гірничо-
будівельного
училища.*

Анотація: методична розробка може бути використана при організації та проведенні заходів, присвячених Дню автомобіліста, який щорічно відзначають в Україні в останню неділю жовтня

Мета заходу:

- * Виховання любові до обраної професії.
- * Розширення знань учнів про вплив та внесок жінок в розвиток автомобільної промисловості.

Обладнання: мультимедійний проєктор, мультимедійна презентація «Берегині автосвіту», макети автомобілів, фото перших автомобілів, портрети жінок, які змінили автомобільний світ.

1. Вступна частина

Питання для мозкового штурму:

1. Чи знаєте ви, коли з'явився перший автомобіль?
2. А коли і завдяки кому автомобіль був запущений у масове виробництво?
3. Чому «Мерседес» названий саме так?
4. Хто придумав склоочисники, або, як ми їх називаємо, «двірники»?

Другий рік поспіль на суто чоловічі професії приходять навчатися дівчата. Для нашого закладу це вже стало такою собі традицією. Про жінок я сьогодні й хочу з вами поговорити.

Усім добре відоме англійське прислів'я про те, що за кожним видатним чоловіком стоїть видатна жінка. Гала Градіва і Сальвадор Далі, Олена і Михайло Булгакови, Анна і Генрі Форд – це лише початок списку. З прадавніх часів жінка була не тільки музою для чоловіка, але й вірним другом і помічником у його починаннях.

Коли Генрі Форд задався метою сконструювати новий тип двигуна, його дружина Анна тримала ліхтар над головою свого чоловіка довгими зимовими вечорами. І так тривало три роки, поки йому не вдалося здійснити задумане.

Проте не завжди трапляється так, що видатні жінки стоять десь за спиною, в тіні свого чоловіка, оцінені й винагороджені постфактум. Усе частіше і гучніше лунають імена представниць прекрасної статі, яким ми зобов'язані не одним десятком відкриттів і винаходів. І якщо ви думаєте, що вони пов'язані виключно із світом каструль, губної помади та бігуді, то трохи помиляєтесь. Сьогодні, під час проведення декади автомобільних дисциплін, пропонуємо вашій увазі історії кількох жінок та їх винаходів, без яких сучасні автомобілі були б дещо іншими.

2. Основна частина

2.1. «Берегині автосвіту»

(мультимедійна презентація)

Найвідоміша, мабуть, жінка, ім'я якої пов'язують з автомобілями, – це, звісно ж, Мерседес, на честь якої названо знамениту німецьку марку. Насправді дівчину звали Адріана Мануела Рамона Еллінек, а Мерседес було лише прізвиськом, домашнім іменем, в перекладі з іспанської означає «милосердя».

До речі, ніяким іспанським корінням в родині й не пахло: батьки Мерседес, Еміль Еллінек і його дружина Рахіль (або Рейчел, як її ім'я пишуть зараз) були євреями, а жили в Австрії, у Відні. Історія донеда до нас лише той факт, що мати дівчинки була родом з міста Тетуан (зараз знаходиться в Марокко), де єврейська діаспора межувала з іспанською. Звідси і знання мови, і пристрасть до іспанських імен.

Мерседес Еллінек було дев'ять років, коли її батько Еміль вирішив використовувати ім'я дівчинки в автоперегонах і в автомобільному бізнесі.

Еміль Еллінек був відомим австрійським підприємцем і дипломатом, проте у 1890-х роках він захопився автомобілями, розгледівши в саморушних візках перспективу заробітку і слави. Еллінек познайомився з Готлібом Даймлером і Вільгельмом Майбахом і налагодив продаж їх автомобілів у Німці, де Еміль був генеральним консулом Австро-Угорщини.

Вілла, придбана спеціально для цього торгового підприємства, була названа «Мерседес» на честь дочки. Трохи пізніше ім'я дівчинки Еллінек став використовувати як псевдонім для анонімної участі в перегонах. Перемоги «Мсьє Мерседес» принесли славу і йому самому, і підприємству Даймлера. Еміль став членом ради директорів компанії.

Після смерті співзасновника компанії Готліба Даймлера фірма у 1901 році налагодила випуск автомобіля під добре знайомою публіці назвою Mercedes – модель 35 hp. У 1902 році на виставці в Парижі Еллінек презентував цю модель поруч із величезним портретом дочки.

Ім'я моделі стало торговою маркою лише у 1926 році, коли DMG злилася з фірмою Benz & Cie. Бренд Daimler не міг законно використовуватися у Франції, тому все підприємство було вирішено «охрестити» іменем найпопулярнішої моделі. Нова компанія отримала назву Mercedes-Benz.

Тим часом Мерседес Еллінек мало цікавилася долею однойменних машин.

Вона продовжувала жити в Австрії і займалася музикою та особистим життям. Її сопрано, як говорили сучасники, приваблювало чоловіків, і Мерседес двічі була заміжня.

Померла Мерседес у 39 років (за різними версіями або від раку, або від туберкульозу), не залишивши ніякого іншого сліду в історії, крім свого імені. Воно, до речі, в 1903 році вже перестало належати їй одній – батько офіційно долучив його до прізвища та став титулуватися Еміль Еллінек – Мерседес. За деякими даними, це єдиний в історії випадок, коли батько зробив ім'я дочки своїм прізвищем.

Коли Бог створив людину, Адама, Він сказав, що недобре чоловікові бути самотнім: «Створімо помічника, відповідного йому». І, приспавши Адама, узяв ребро з його грудей, з якого і створив жінку. Адам назвав її чоловіковою (чоловічицею), бо з чоловіка вона взята.

Жінка, про яку я хочу зараз розповісти, дійсно була своєму чоловікові помічником, причому відповідним йому.

Якщо без Мерседес Еллінек знамениті автомобілі отримали б іншу назву, то без Бerti Бенц (уродженої Рінгер) їх узагалі могло б не бути. Саме її капітал став стартом для бізнесу Карла Бенца, і саме її талант маркетолога перетворив автомобіль з кумедної, але марної технічної штукенції на річ, що має практичне застосування.

У 22 роки ця розумна дівчина витребувала у батька-теслі своє придане і вклала його в металургійну та машинобудівну фабрику Карла Бенца й Августа Ріттера. Справи на виробництві йшли геть кепсько, і саме гроші фройляйн Рінгер врятували підприємство від банкрутства. Через рік по

цьому Берта вийшла заміж за Карла Бенца.

Берта Бенц героїчно підтримувала в чоловікові віру в успіх – коли Карл, якого

називали божевільним, готовий був кинути свої розробки, саме Берта вмовила його продовжувати проект саморушного екіпажа. І це незважаючи на те, що робота пожирала весь сімейний бюджет, і Бенци спочатку ледве зводили кінці з кінцями.

Берта, як і всі пристойні німецькі жінки тих часів, сиділа вдома і народжувала дітей. Спадкоємців у пари вийшло п'ятеро. Але це не завадило жінці ще раз втрутитися в долю бізнесу чоловіка, причому вона не тільки принесла славу його компанії, але й сама увійшла в історію автомобілебудування.

Перший автомобіль Бенца був оснащений двигуном об'ємом 954 см³ і потужністю лише 2/3 кінської сили. А ось Motorwagen № 3 видавав уже 2 к. с. Удосконалений автомобіль міг розганятися до 16 км/год, був обладнаний паливним баком і ручним гальмом із шкіряними накладками на задніх колесах.

Одного серпневого ранку 1888 року фрау Бенц, не запитавши чоловіка, взяла його

«саморушний візок» (який на той час устиг отримати медаль на Мюнхенській виставці, але народ сприймав його як якийсь курйоз і практичного застосування йому не бачив) і відправила-

ся в гості до своєї мами. Мама жила в місті Пфарцхайм, що за 106 кілометрів від будинку Бенца в Магнеймі. З собою Берта приховила двох своїх синів.

Ніхто й ніколи не робив подібних поїздок на саморушних екіпажах. Візок під назвою Benz Patent Motorwagen № 3 до тих пір пересувався лише територією майстерні, найближчими вулицями та у виставковій залі. Берта ж не побоялася всіх можливих труднощів, і їй вдалося їх подолати.

Дорогою в автомобіля, природно, скінчилося паливо – і жінка придбала в аптеці засіб Лігроїн (нафтопродукт, здатний бути паливом для бензинових і дизельних двигунів). У візка стерлися шкіряні гальмівні накладки – і фрау Бенц заїхала до шевця. Розтягнувся приводний ланцюг – перша в світі автомобілістка знайшла в попутному селі коваля.

Поки коваль вовтузився з ланцюгом, Берта пояснювала роззявам, який зручний автомобіль, і наскільки це чудово – пересуватися без коней. До речі, найяскравіше враження Motorwagen справив на жінок – саме вони першими оцінили переваги автономного моторизованого переміщення з точки А до точки Б.

Фрау Бенц володіла неймовірною по тих часах технічною кмітливістю. Коли забилася паливна трубка, Берта, не довго думаючи, витягла шпильку із зачіски і з її допомогою прочистила засмічення. А коли, сидячи у візкові, вона відчула легкий удар струмом, то здогадалася знайти місце, де перетерлась обмотка на дроті, і змайструвала нову «ізоляційну стрічку» з гумової підв'язки своєї панчохи.

Дружині Карла Бенца світ зобов'язаний ще й тим, що на автомобілі стали ставити коробки передач. Малопотужний візок не міг самостійно долати круті підйоми. Жінці доводилося час від часу спішуватися і самій штовхати Motorwagen в гору... І, розсудливо вважаючи, що все-таки водій повинен їздити на автомобілі, а не навпаки, після поїздки до мами вона порадила чоловікові зробити візкові другу передачу.

На фотографії (слайд 9) реконструкція, причому не зовсім правдоподібна. Насправді за кермом візка була не Берта, а її п'ятнадцятирічний син Євген (Ойген). Фрау Бенц сиділа поруч із водієм, а її інший син Ріхард знаходився позаду.

Подорож Берти Бенц із Мангейма у Пфарцхайм закінчилася успішно. Жінка з дітьми добиралася до родичів цілий день – Motorwagen не міг їхати швидше 16 км/год, а першопрохідці, звичайно, їхали ще повільніше. За цей день саморушний візок викликав фурор у всіх попутних містах і селах – про винахід Бенца заговорили, і незабаром йому стали надходити замовлення на виготовлення нових і нових автомобілів. До 1893 року було продано близько 25 машин типу Motorwagen, потім з'явилася модель Velo... загалом, справи Карла Бенца пішли в гору.

Більше Берта не втручалася в бізнес чоловіка. Вона двічі підштовхнула винахідника – спочатку забезпечивши його роботу, а потім розрекламувавши його досягнення. Надалі вона вела тихе сімейне життя і померла в 95-річному віці в 1944 році, переживши свого чоловіка на п'ятнадцять років.

А ми з вами дізнаємося про деякі винаходи жінок, які покращили життя автомобілістів.

Ім'я цієї жінки зараз майже нікому не відоме. Тим не менше, кожен водій щодня користується її винаходом. Американка Мері Андерсон придумала склоочисники і запатентувала свою ідею в 1903 році. Перші «двірки» були, звичайно ж, механічними і складалися з обертової рукоятки і гумового валика. Зате вони працювали!

Думка про те, що водієві потрібно очищати лобове скло автомобіля, не виходячи з салону, спала на думку Мері Андерсон під час зимової поїздки з рідної Алабами до Нью-Йорка. Жінка помітила, що багато водіїв, незважаючи на холод, вітер і снігопад, змушені були їхати «політньому», з відкинутим вітровим склом – інакше вони просто нічого не бачили крізь заліплене опадами вікно.

Цілий рік Мері креслила, конструю-

вала і випробовувала свої склоочисники, перш ніж вони були завершені. Зате це були перші працюючі «двірки» – усі попередні ідеї на цю тему виявлялися неспроможними.

Суть запропонованого Мері винаходу полягала в наступному: спеціальний утримувач на шпинделі, який прикріплювався ручкою до зовнішньої сторони лобового скла. Якщо водієві потрібно очистити скло, то він рухав ручку склоочисника, яка перебувала всередині салону машини. Таким чином бруд видалявся механічним способом.

Незважаючи на те, що Мері Андерсон на момент отримання патенту було вже 38 років, і вона була досвідченим підприємцем (жінка торгувала нерухомістю і тримала власну виноробню), отримати дохід від склоочисників вона не змогла. Спочатку Мері намагалася продати права на винахід якійсь канадській фірмі, але її пропозицію було відхилено. Автовиробники теж не поспішали встановлювати склоочисники Андерсон.

Коли ж у 1920 році закінчився термін дії патенту, підприємства відразу почали обладнувати машини «двірниками», зробленими за кресленнями Мері. Звичайно ж, винахідниця не отримала від автовиробників ні копійки. Мері Андерсон померла в 1953 році, коли без її ідеї вже неможливо було взагалі уявити автомобіль. Утім, кажуть, що жінка не дуже шкодувала про те, що не змогла отримати прибуток із своєї, безумовно, геніальної ідеї...

До речі, автоматичні двірки теж були винайдені жінкою. У 1917 році американка Шарлотта Бріджвуд запатентувала електричні склоочисники, які працюва-

ли від двигуна автомобіля. Її винахід теж не став джерелом доходу – склоочисники продавалися зовсім погано, хоча Шарлотта створила щось дійсно зручне і практичне.

Перші автомобілі випускалися без глушників шуму і видавали страшенне ревіння під час своєї роботи. Перебувати поблизу такого працюючого агрегату було не надто комфортно. Природно, що такі ніжні створіння, як жінки, важко переносили таке «задоволення», як, приміром, поїздка за місто. Мало того, що постійне ревище двигуна лякало місцевих мешканців і викликало неоднозначні погляди перехожих, так ще і власний чоловік не чув останні міські плітки, які потім доводилося переповідати.

У 1917 році американка Ель Долорес Джонс врятувала жінок і світ від гучного ревіння двигуна автомобіля, придумавши не що інше, як автомобільний глушник. Називався він тоді акустичним фільтром.

Автомобілісти повинні б знати, що честь винаходу марки вітчизняного високооктанового бензину належить Ганні Іллівні Межлумовій.

Наказ про удосконалення палива надійшов особисто від Сталіна відразу після Великої Вітчизняної війни. Розробкою зайнялася група вчених під керівництвом Ганни Межлумової в одній з центральних лабораторій великого нафтопереробного підприємства міста Грозний. Наказ Сталіна був однозначний: «Поки не вийде, в Москву не повертайтеся!». І в неї вийшло. Завдяки цій тендітній жінці мільйони чоловіків можуть заправляти своїх залізних коней якісним паливом. Зазначимо, що винаходи Анни лягли в основу 24 патентів на різні винаходи в області нафти і синтетичних мастил.

3. Підсумок проведення заходу

Жінки продовжують впливати на автомобільну промисловість. Наприклад, саме ними були придумані запам'ятовування і автоматичне регулювання крісла, дзеркал, керма і педалей під водія, функції, які зараз реалізовані на більшості дорогих машин. Ця ідея належить жіночій команді, що створила в 2004 році концепт-кар Volvo YCC. ньому ж вперше з'явилися нагадування бортового комп'ютера про терміни проходження технічного обслуговування.

У першого в історії автомобіля, створеного виключно жіночою командою, не було передбачене відкриття кришки капота. Розробниці порахували, що дамській машині достатньо мати лише два отвори – для палива і рідини склоомивача.

Потенціал жінок в автопромі кілька років тому належним чином оцінив відомий топ-менеджер Карлос Гон, який прийняв рішення брати на роботу в компанію Nissan переважно жінок. Саме із представницями слабкої статі, як показала статистика, воліють мати справу клієнти цієї фірми. Ідея Гона свого часу подавалася як щось новаторське.

На жаль, багато хто забуває про те, що жінки були поруч з машинами з найпершого дня автомобільної ери й принесли усій індустрії чимало користі. Не знають про це чоловіки. Не пам'ятають і не знають про це і самі жінки, багато з яких люблять посилалися на те, що автомобілі – суто чоловіча справа. Добре, що так не думала Берта Бенц!

ВІКТОРИНА «Я ЛЮБЛЮ СВОЮ ПОЛТАВЩИНУ»

*Перевірте свої знання про рідний край. Відповіді на запитання **на сторінці 65***

1. Відома в Україні та за її межами Полтавська кондитерська фабрика має цікаву назву, що натякає на європейський чернечий орден, який саме?
2. Назвіть літературного і музичного «батьків» славетної Наталки Полтавки.
3. Яку назву має відомий на увесь світ бальнеологічний курорт на Полтавщині?
4. Назвіть шведа, українця, росіянина, що зробили Полтаву відомим військовим.
5. Яка архітектурна споруда Полтави нагадує про дружбу народів?
6. Що знаходилося у старовинному Кременчуці там, де сьогодні Троїцький собор?
7. Який місяць року нагадує про дозвілля, концерти, вистави жителям Полтави?
8. На якій річці стоїть і на честь якої річки називається Полтава?
9. До назви річки, на честь якої називається Полтава, додайте одну літеру. Вийшла назва ще однієї європейської річки. Яка столиця стоїть на ній?
10. Назвіть хоча б двох російських письменників, які побували в Кременчуці або, взагалі, на Полтавщині.
11. Які два населені пункти Полтавщини фігурують у назвах збірок всесвітньо відомого російського письменника українського походження?
12. «Тиха украинская ночь, прозрачно небо, звезды блещут...». Який поет прославив наш обласний центр, відповідно назвавши свою поему?

Овчар Альона Станіславівна,
викладач української мови та літератури
Вищого професійного гірничо-будівельного училища

Продане подвір'я

Материним криком закричала сойка.
Батьківське подвір'я не моє – чуже.
Спогади пройшлися голосистим зойком
По моєму серцю, наче тим ножем.

...Яблунька розквітла навесні на втіху,
І калина стихла, наче у журбі.
Затулили густо білий світ горіхи.
І мені від того так не по собі.

А колись шуміло тут дитяче літо.
Тут вірші злітались під моє перо.
Тут мені у юність шлях було відкрито.
Тут зростали в серці радість і добро.

Тут не пуповина, а моє сузір'я,
Ніби очі мами, що в життя вели.
На долоні – гроші. Продали подвір'я.
А мені здається: душу продали.

Та дивлюсь: сміється ця старенька хата,
Мов почути хоче ще дитячий сміх.
Хай же так і буде. Пусткою стояти
Для такої хати – це великий гріх.

На могилі батька посаджу я квіти.
Ти прости, що хату я не вберегла.
Хай же добрим людям буде добре жити.
Добре так зростати, як і я зроста.

Не кричи ж бо, сойко, не віщуй нам лиха.
Все в житті проходить, ось і це мине.
Піднімись, калино. Не шуміть, горіхи.
Я вас не забуду, як і ви мене.

Трьохпалий

Його у класі звали всі Трьохпалим,
Хоч прізвище у хлопчика – Зима.
...Два пальці – чи багато це, чи мало?
Багато дуже, коли їх нема.

Немає вказівного на правиці,
І великого бракує поряд з ним.
Та тільки пів порожня рукавиця
Кричала про незручності Зими.

Він – як усі. І серце – без морозу,
Хоча дитяча доля і гірка.
Зима життя проходив через сльози,
Що замерзали на його щоках.

Два пальці... Як же їх не вистачає!
Не вломиш хліб, не стиснеш олівця,
За руку друга ти не привітаєш,

І яблуко не візьмеш до кінця,
Не піднесеш кулак, щоб дати здачі,
Непустиш щигля, не візьмеш м'яча...
Та як образить хтось, Зима не плаче,
Зима – він хлопець, не якесь дівча!

Не раз від стусанів летів додолу:
Скалічена рука не стрима всіх.
Не грав у баскетбол і волейбол він
І навіть похреститися не міг.

Та до життя хлопчина при звичаїв,
В Зимове серце весну погукав.
Виводила нерівно «Я кохаю...»
Про перше почуття його рука.

...А дівчинка ридала в стоголосі:
Образи крижаніли звідусіль.
Рука Зими погладила волосся –
І ніби-то вляглася заметіль.

Поглянув на образників із сумом –
І поглядом неначе обпекло.
Два пальці вразило електрострумом –
Три пальці віддали своє тепло...
Людино! Ти навколо озирнися,
Зневагою життя не «прикрашай»,
Бо краще вже без пальців обійтися,
Ніж буде ампутована душа....

У цьому році прилетів лелека,
Сів на болоті, що в кінці городу.
Його гніздо, хоч звідси і далеко,
Та добре видно у ясну погоду.

Сьогодні жабеня осиротіє,
Щоб ситими були лелеченята.
А скоро вишні з вулиці досягнуть
І занамистять ягодами хату.

Коли лелека розпочне кружляти,
То кажуть, що народиться дитина.
Та звідси взятись крикам немовляти
У сімдесятирічної Горпини?

В агонії село вже років десять –
Живе тут сім стареньких і два діда.
А в місті проживає внучка Леся,
То, може, хоч вона на день приїде?

...Димить картопля у печі і сало,
І молодіє на очах бабуса.
...А вранці кішка кошенят підклала:

Лелека недаремно повернувся.

Свято-рідні теплі рученята
Шию обвивають, мов барвінок.
Серце калатає винувато:
Чом же не вберіг тебе я, сину?

Дивляться на мене рідні очі,
Як у тебе, теж яскраво-сині.
Мій онучок... Мов душі шматочок!
Чом же ти не поруч зараз, сину?

Над тобою ковила сивіє.
Над онучком – сонцю золотитись.
Клином відлетіли в небо мрії,
Щоб дощем у хмари перелитись.

Чом же не вберіг тебе я, сину?
Виросте онук – душі шматочок...
Тільки очі, мов волошки, сині,
Бачу уві снах своїх щоночі.

Давно зомліло сонечко в очах.
Пітьма навколо крила розпустила.
Куди веде її старечий шлях?
До рідних? Чи до Бога? Чи в могилу?

Підплигуючи, котиться візок.
Старенька хустка огортає плечі.
На зморшки де-не-де сипне сніжок,
І руки мляво гріються старечі.

Приїхали... Чому зима... смердить?
І рідний голос: «Ви відпочивайте.
Розслабтеся, посидьте і засніть.
Хай Бог за все пробачить. Прощавайте!»

І залишили сам-на-сам з життям.
Сиділа на візку, немов на троні.
«Життя залишу тут, серед сміття...» -
Пекельним страхом билось у скронях.

«Дай Господи, щоб тільки не знайшли,
Бо трьох дітей моїх картати будуть.
Аби сніги рясніше замели:
А до весни вже, може, і забудуть...»

У розпачі кружляла заметіль,
Снігами малювала постать сиву.
І голками кололо звідусіль
Життя... Життя... Воно – як довга нива...

Сон... Голоси... Машина... Лікарі...

Зігрілося в теплі замерзле тіло.
Куди тепер котиться старій?
До рідних? Чи до Бога? Чи в могилу?

Стара черниця направляє візок.
І молитвами моститься дорога.
Поставити б «за здоров'я» свічок...
Жива... В теплі... В добрі... І слава Богу!

...Лиш би вмерти на землі батьків!
В. Симоненко. «Старість»

Взимку вже пішло на дев'яносто.
Люди мислять, що уже старий.
Вже й не скажеш, був якого зросту,
Чи кремезний дядько, чи стрункий?

Світять очі глибиною неба,
Одбивають у собі блакить.
Стільки ще всього устигнуть треба!
Стільки треба ще всього зробити!

Човгає старими шкарбанами -
Ноги приростають до землі.
Чарку піднімає із дідами,
І цукерки роздає малим.

Порає стареньку корівчину,
Крутиться з безсоння уночі.
І серпом сталевим ріже сіно,
На колінах по землі йдучи.

Держить бабу в тонусі життєвим:
«Молода ще – тільки сімдесят!»
Яблука збира в саду
місцевім
І життям своїм будує
лад.

Про лихих людей не
має гадки,
Праведно живе - від
справ до слів.
Щоб воскреснуть в па-
м'яті нащадків,
«...Лиш би вмерти на
землі батьків!»

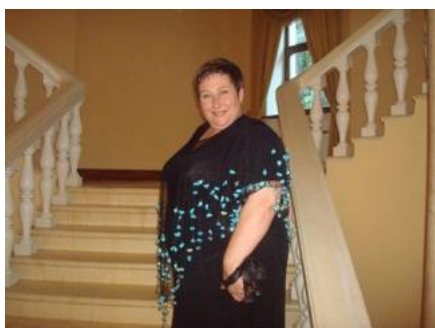

Оксана Мацюк
<2012mazuk@ukr.net>

УСПІШНА ЖІНКА ПОЛТАВЩИНИ

*Профатило Галина Григорівна,
методист Чутівського професійно-
технічного училища №55*

Четвертий рік поспіль у березні-квітні проводиться обласний конкурс «Успішна жінка Полтавщини» (відповідно до статей 6, 13 Закону України «Про місцеві державні адміністрації», статті 12 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», на виконання Указу Президента України від 26 липня 2005 року № 1135/2005 «Про

вдосконалення роботи центральних та місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»). Його метою є підви-

щення суспільно-політичної активності жінок, їх соціального статусу; сприяння реалізації жінками демократичного права впливати на політичне, економічне і культурне життя області.

7 червня 2017 року в Полтаві відзначили переможниць та учасниць IV обласного конкурсу. До участі в конкурсі було подано 51 заявку. Переможців обирали у 14 номінаціях. Балясна Вікторія Євгенівна, директор Чутівського професійно-технічного училища №55, стала учасницею конкурсу, представивши свої авторські ляльки. Вікторія Євгенівна перемогла у номінації «Діяч культури та мистецтва» серед 12 претендентів і отримала кубок, диплом, квіти та цінний подарунок. Щиро вітаємо з перемогою! Бажаємо й надалі приносити радість людям своєю творчістю.

*Шановні ювіляри,
Мокрій Раїсо Михайлівно,
Сліпець Світлано Олександрівно!
Бажаємо миру і світлої долі,
Запалу, енергії, сили доволі.
Творчого вогнику, віри й наснаги,
Щедрості серця, людської поваги.
На довгих стежках Вашої ниви
Будьте завжди Ви здорові й щасливі!*

Правильні відповіді на запитання вікторини «Я люблю свою Полтавщину»

1. Кондитерська фабрики «Домінік».
2. І.Котляревський, М. Лисенко.
3. Миргород.
4. Карл XII, Мазепа, Петро І.
5. Ротонда Дружби народів (Біла альтанка).
6. Троїцький собор.
7. Назва палацу «Листопад».
8. Ворскла, Лтава.
9. Влтава, Прага
10. О.Пушкін, І. Бунін, М. Горький, В.Короленко
11. Диканька, Миргород
12. О.Пушкін «Полтава»

Календар пам'ятних дат 2017-2018 навчального року

- 1 вересня – День знань.
17 вересня – День батька (третя неділя вересня).
22 вересня – День партизанської слави.
14 жовтня – День захисника України; День українського козацтва.
21 жовтня – 70 років з дня проведення радянськими карально-репресивними органами операції «Захід» – масової депортації населення Західної України до Сибіру.
28 жовтня – День визволення України від фашистських загарбників.
9 листопада – День української писемності та мови.
14 листопада – 140 років з дня народження Дмитра Антоновича (1877-1945), історика, мистецтвознавця, громадського діяча.
20 листопада – 100 років з дня проголошення Української Народної Республіки III Універсалом Української Центральної Ради.
25 листопада – День пам'яті жертв голодоморів.
25 листопада – 100 років з дня народження Михайла Івасюка (1917-1995), письменника, літературознавця, фольклориста, педагога, громадського діяча.
6 грудня – День Збройних Сил України.
14 грудня – День вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.

18 грудня – 125 років з дня народження Миколи Куліша (1892-1937), письменника, драматурга.

24 грудня – 80 років з дня народження В'ячеслава Чорновола (1937-1999), державного, громадського, політичного діяча, журналіста, народного депутата України першого-третього скликань, одного з лідерів українського правозахисного руху, багаторічного лідера Народного Руху України, Героя України.

6 січня – 120 років від дня народження Володимира Миколайовича Сосюри (1898-1986), українського поета, лірика.

8 січня – 80 років від дня народження Василя Семеновича Стуса (1938–1985), українського поета, перекладача, правозахисника.

22 січня – День Соборності України.

29 січня – День пам'яті Героїв Крут.

15 лютого – День вшанування учасників бойових дій на території інших держав.

20 лютого – День Героїв Небесної Сотні.

9 березня – День народження Тараса Шевченка (1814–1861), українського поета, письменника, художника, громадського та політичного діяча.

13 березня – 130 років від дня народження Антона Семеновича Макаренка (1888–1939), українського та російського письменника, педагога.

17 березня – створено Українську Центральну Раду (1917).

3 квітня – 100 років від дня народження Олеса Гончара (1918-1995), українського письменника, класика письменницької публіцистики.

18 квітня – День пам'яток історії та культури.

8-9 травня – Дні пам'яті та примирення, присвячені пам'яті жертв Другої світової війни.

9 травня – День Перемоги.

13 травня – День матері (друга неділя травня).

18 травня – День скорботи і пам'яті жертв депортації кримськотатарського народу.

20 травня – День пам'яті жертв політичних репресій, День пам'яті померлих від Сніду.

22 червня – День Скорботи і вшанування пам'яті жертв війни в Україні.

25 червня – День молоді.

28 червня – День Конституції України.

7 липня – 30 років із дня заснування (1988) Української Гельсінської Спілки.

28 липня – День хрещення Київської Русі – України.

23 серпня – День Державного Прапора України.

24 серпня – День незалежності України.

Міжнародні пам'ятні та ювілейні дати:

- 8 вересня – Міжнародний день грамотності.
- 21 вересня – Міжнародний день миру.
- 1 жовтня – Міжнародний день людей похилого віку та День ветерана.
- 5 жовтня – Всесвітній день учителя.
- 5 листопада – Всесвітній день чоловіків (перша субота листопада).
- 16 листопада – Міжнародний день толерантності.
- 17 листопада – Міжнародний день студента.
- 20 листопада – Всесвітній день дитини.
- 1 грудня – Всесвітній день боротьби зі Снідом.
- 9 грудня – Міжнародний день пам'яті жертв геноциду, вшановування їх гідності і запобігання цьому злочину.
- 10 грудня – День захисту прав людини.
- 1 січня – Всесвітній день миру.
- 27 січня – Міжнародний день пам'яті жертв Голокосту.
- 21 лютого – Міжнародний день рідної мови.
- 8 березня – Міжнародний жіночий день.
- 21 березня – Міжнародний день боротьби за ліквідацію расової дискримінації.
- 6 квітня – Міжнародний день спорту на благо миру та розвитку.
- 7 квітня – Всесвітній день здоров'я.
- 11 квітня – Міжнародний день визволення в'язнів фашистських концтаборів.
- 18 квітня – Міжнародний день пам'ятників і історичних місць.
- 26 квітня – Міжнародний день пам'яті Чорнобиля, Міжнародний день пам'яті жертв радіаційних аварій і катастроф (Міжнародний день пам'яті про чорнобильську катастрофу).
- 1 травня – День міжнародної солідарності трудящих.
- 9 травня – День Європи в країнах Європейського Союзу.
- 15 травня – Міжнародний день сім'ї.
- 24 травня – День слов'янської писемності і культури.
- 31 травня – Всесвітній день боротьби з тютюнопалінням.
- 1 червня – Міжнародний день захисту дітей.
- 5 червня – Всесвітній день навколишнього середовища.
- 12 червня – Всесвітній день боротьби з дитячою працею.
- 26 червня – Міжнародний день боротьби зі зловживанням наркотичними засобами та їх незаконним обігом.
- 30 липня – Всесвітній день боротьби з торгівлею людьми.
- 12 серпня – Міжнародний день молоді.

Вимоги до публікацій

При підготовці матеріалів для публікації у журналі Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти «Освітній простір», редакційна колегія журналу просить авторів дотримуватися наступних вимог:

1. Стаття або розробка (уроків виробничого, теоретичного навчання, виховного заходу, методичні розробки) мають бути написані українською мовою й оформлені відповідним чином:

- дані про автора (на початку праворуч від тексту) – прізвище, ім'я та по батькові (у називному відмінку); посада, місце роботи (без скорочень); контактний телефон (разом із кодом міста); інші засоби зв'язку;

- назва публікації (зверху по центру);

- анотація українською мовою (рекомендовано від трьох до п'яти рядків);

- текст роботи;

- всі структурні розділи по тексту мають бути виділені жирним шрифтом;

- всі статистичні дані мають бути підкріплені посиланнями на джерела;

- всі цитати мають закінчуватися посиланнями на джерела;

- посилання на власні публікації є не бажаними і допускаються лише в разі нагальної потреби;

- якщо в огляді літератури або далі по тексту Ви посилаєтесь на прізвище вченого (іншого автора) – його публікація має бути у загальному списку літератури після статті;

- вторинне цитування не дозволяється! Якщо Ви цитуєте Адама Сміта – то посилання має бути саме на Сміта, а не на автора, який читав Сміта;

- таблиці мають бути пронумеровані, кожна повинна мати назву;

- всі малюнки та графіки мають бути пронумеровані та мати назву;

- список джерел та літератури – не менше 5 позицій, мовами оригіналу, оформлений відповідно до стандартів (ГОСТ 7.1–84, ДСТУ 3582–97, ГОСТ 7.12–93).

2. Розробки уроків виробничого, теоретичного навчання, виховного заходу, методичні розробки мають бути адаптовані до друку в журналі, відповідати обсягу, оформленні єдиним документом (не містити будь-яких інших файлів). При необхідності, частини додаткових файлів (додатків, презентацій, тестів, таблиць) маю бути інтегровані в основний зміст у вигляді малюнків згідно з вимогами.

3. Обсяг статті, у тому числі зі списком використаних джерел, таблицями, схемами, анотаціями тощо не повинен перевищувати 4 сторінок (ф. А4), обсяг розробки – 7 сторінок.

4. Текст має бути набраний шрифтом Times New Roman, 14 кеглем через 1 інтервал; верхнє, нижнє і ліве поле – 2 см, праве – 1,5 см. Лише Microsoft Word, бажано doc, а не docx. Всі нетекстові об'єкти мають бути побудовані із застосування засобів Microsoft Word (Microsoft Excel Chart, Microsoft Equation тощо).

5. Зноски і примітки мають відповідати наступним вимогам: зноски на джерела оформлюються за правилами бібліографічного опису літератури (у квадратних дужках номер джерела з посиланням на сторінку, наприклад, [7, с. 11]); примітки робляться посторінково, автоматично, з позначкою *.

6. Ілюстративний матеріал має відповідати наступним вимогам: графіки та діаграми мають бути зроблені у Microsoft Graph або Microsoft Excel; написи та підписи подано українською мовою; формули мають бути належним чином оформлені та зроблені у Microsoft Equation 3.0. і наступних версіях; якщо ілюстрації скановано, то вони мають бути записані у форматі .tiff з роздільною здатністю 300 dpi або у форматах .jpg, .eps; написи на ілюстраціях і підписи до них мають бути подані українською мовою.

7. Стаття, розробка (ім'я файлу включає прізвище автора) має бути набрана на комп'ютері і записана на електронному носії.

8. Стаття має бути перевірена і рекомендована до друку методистом навчального закладу та профільним методистом НМЦ ПТО в Полтавській області.

9. Редакція лишає за собою право на незначне редагування та скорочення, зберігаючи при цьому головні висновки та авторську стилістику.

10. Відповідальність за зміст несе автор.

РЕДКОЛЕГІЯ

Інформаційно-методичного вісника
“Освітній простір”

ВІД РЕДАКЦІЇ...

Моніторинг відгуків, вражень, пропозицій читачів “Освітнього простору”

З метою відстеження думки наших читачів та розробки стратегії розвитку інформаційно-видавничого вісника НМЦ ПТО у Полтавській області “Освітній простір”, просимо Вас заповнити АНКЕТУ ЧИТАЧА, та надіслати її на електронну адресу poltava.nmc-pto@i.ua з поміткою “Для Редколегії”...

АНКЕТА ЧИТАЧА:

ПІБ

Місце роботи

Посада

1. Як Ви оцінюєте журнал “Освітній простір” (2013 рік) в цілому ?

(1 – зовсім не цікавий, не корисний; 10 – дуже цікавий, дуже корисний)

2. Які рубрики Вам особливо цікаві?

- а) Управління якістю.
- б) Методичний супровід.
- в) Передовий педагогічний досвід.
- г) Виховний простір.
- д) Заходи змагальницького характеру.
- е) Важливі події.

3. Які рубрики видаються Вам не надто вдалимими?

- а) Управління якістю
- б) Методичний супровід
- в) Передовий педагогічний досвід
- г) Виховний простір
- д) Заходи змагальницького характеру
- е) Важливі події

4. Скільки Ваших колег, крім Вас, читають отриманий номер журналу?

5. Як Ви оцінюєте рівень матеріалів, представлених в журналі?:

- а) Достатньо високий, гарні матеріали.
- б) Не всі матеріали одного рівня.
- в) Статті складні для розуміння
- г) Статті часто примітивні

6. Запропонуйте теми статей, які Ви хотіли б побачити в журналі:

7. Наскільки повно Ви зазвичай прочитуєте номер журналу?

- а) Читаю весь номер
- б) Читаю тільки статті, які мене зацікавили

8. Ваше відношення до плаваючої рубрики “Бліц інфо” ?

- а) Дуже цікаво, хочу ще!
- б) Деяка інформація подобається
- в) Мені байдуже.
- г) Мені не подобається ця ідея.
- д) Прибрати негайно!

9. Ми будемо раді також отримати Ваші побажання і пропозиції редакції журналу «Освітній простір» (будь-ласка, додайте їх до цієї анкети)

“ОСВІТНІЙ ПРОСТІР” -

Інформаційно-методичний вісник

Полтавської облдержадміністрації,

НМЦ ПТО, директорів та працівників професійно-технічної освіти

Відповідальність за достовірність наданої інформації несуть автори

тел.редакції: (0532) 56-56-90

e-mail: poltava.nmc-pto@i.ua

2017 рік